Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 2 март, 1976 шу. • № 26 (5253). • Мах 2 кап.

Ленински парте бIубенна дуг советски халкъ сийлахьча лерхIачунга — коммунистически общество хьалъярга!

Советски Союза Коммунистически парте XXV съезд

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

27 феврале Москве, съездий Кремлевски Двореце дIахо болх беш хилар Советски Союза Коммунистически парте аргIанара XXV съезд.

Iуйрийнара заседани йолалуш съездо ладийгIар съезда Мандатни комиссе председатела нов. И. В. Капитонова яьча докладага. Массава раьза а волаш съездо чIоагIйир Мандатни комиссе доклад.

Цул тIехьагIа КПСС Центральни Комитета Отчети чурчен арахьарчен политика даькъера парте аргIанара декхараши, Центральни ревизионни комиссе отчети ювцача дакъалаьпар новкъосташа: И. И. Бодюла — Молдаве Компарте ЦК хьалхарча секретара, Г. М. Маркова — СССР писателий Союза правлене хьалхарча секретара, Д. Расулова — Таджикистана Компарте ЦК хьалхарча секретара, Н. А. Злобина — «Зеленоградстрой» управлене № 111 йолча гIишлошъеча управлене комплексни бригада бригадира, гор. Москва.

Съезд даькъала йийцар делегаташен хьаьшашен безаме тIанйцача новкъоста Стане Доланца — Югославе коммунистий Союза Центральни Комитета Президиума Исполкома секретара.

ДIахо КПСС Центральни Комитетен Центральни ревизионни комиссен отчетни докладех къамаьлаш дир новкъосташа: И. Г. Кэбина—Эстоне Компарте ЦК хьалхарча секретара, Е. М. Тяжельникова — ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара, И. А. Бондаренкос — КПСС Ростовски обкома хьалхарча секретара.

Iуйрийнара заседани чаккхйоаллаш съезд даькъала йийцар делегаташен хьаьшашен безаме тIанйцача новкъосташа: Пак Сен Чера — Корея Къахьегама парте Центральни Комитета Политически комитета члена, КНДР Административни совета премьера заместителa, Алвеш Батиштас — Ангола мукъаяккхара Халкъа болама (МПЛА) Центральни Комитета Политбюро члена.

Отчетни докладех йолча пренешка иштта къамаьл дир нов. М. Г. Гапурова — Туркменистана Компарте ЦК хьалхарча секретара.

* * *

Сайрийнарча заседане дIахо ювцаш хилар КПСС Центральни Комитета Отчети чурчен арахьарчен политика даькъера парте аргIанара декхараши Центральни ревизионни комиссе отчети.

Съезде къамаьлаш дир новкъосташа: О. К. Гуцевас — Ставропольски края Благодариенски района Сотниковски юкъерча школа учебни даькъа заведующе, Ю. Н. Христораднова — КПСС Горьковски обкома хьалхарча секретара, Д. П. Галкина — В. И. Ленина цIерагIча Магнитогорски металлургически комбината директора, В. П. Ломакина — КПСС Приморски крайкома хьалхарча секретара.

Съезд даькъала йийцар делегаташен хьаьшашен безаме тIанйцача новкъосташа: Энрико Берлингуэра — Итальянски коммунистически парте Генеральни секретара, Америко Соррильяс — Чиле Коммунистически парте Центральни Комитета Политически комиссен Секретариатен члена, Нгуен Тхи Бина — Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронта Центральни Комитета члена, Временни революционни правительства кхыча мехкашкарча гIулакхий министра.

* * *

27 феврале гор. Москван партийни актива собране КПСС XXV съезд даькъала ювцаш къамаьлаш дир коммунистически, къаман - демократически, социалистически партей викалаша новкъосташа: Франц Мури — Австре Коммунистически парте Председатела, Луи Ван Гейта — Бельге Коммунистически парте Председатела, Харилаос Флоракис — Греце Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, Мохамед С. Беняхья — Алжир мукъаяккхара къаман Фронта делегацена керте латтачо, Алжирски Халкъа Демократически Республика лакхерча дешарен Iилма тохкаман министра, Герхард Данелиуса — Малхбузехьарча Берлина Социалистически единни парте председатела, Мартин Гуннар Кнутсена — Норвеге Коммунистически парте Председатела, Рубен Соуса — Панама Халкъа парте Генеральни секретара, Ларс Вернера — Швеце коммунисташ—Леви парте Председатела, Питер Кейнемана — Шри Ланка Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретара, Педро Саада — Эквадора Коммунистически парте Генеральни секретара, Юсуф Даду — Южноафрикански коммунистически парте Председатела, Франсиско Мендеса — Гвинейн Зелени мыса гIайренаши шоай лоIаме хилийтара Африкански парте Исполнительни комитета Постоянни секретариата члена, Гвинея-Бисау Республика правительствана керте латтачо, Карлос Альтамирано — Чиле Социалистически парте Генеральни секретара.

* * *

28 феврале Москве, съездий Кремлевски Дворецe ший болх дIахо хьош хилар Советски Союза Коммунистически парте XXV съезд.

КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева «КПСС Центральни Комитета отчети чурчен арахьарчен политика даькъера парте аргIанара декхараши» яха доклади Центральни ревизионни комиссе отчети ювцача дакъа лоацаш хилар новкъостий — Ф. А. Табеев — КПСС Татарски обкома хьалхара секретарь, В. И. Конотоп — КПСС Московски обкома хьалхара секретарь. А. И. Белякова — Белоруссе Компарте Гродненски районни комитета хьалхара секретарь, Т. Н. Хренников — СССР композиторий Союза правлене хьалхара секретарь, К. С. Демирчян — Армене Компарте ЦК хьалхара секретарь, А. В. Коваленко — КПСС Оренбургски обкома хьалхара секретарь.

Съезд даькъала йийцар делегаташен хьаьшашен безаме тIанйцача новкъосташа: Гастон Плиссонье — Французски Коммунистически парте Центральни Комитета Политбюро члена, секретара, Шрипад Амрид Данге — Инде Коммунистически парте Къаман совета председатела.

ДIахо КПСС Центральни Комитетен Центральни ревизионни комиссен отчетни докладех къамаьлаш дир новкъосташа: П. П. Гришкявичуса —Литвай Компарте ЦК хьалхарча секретара, Л. Ф. Ватченкос — Украина Компарте Днепропетровски обкома хьалхарча секретара.

Сий доаккхаш хьаьхка тIема байраккхаш бе а йоахкаш зала чу йоал Советски Союза турпалча Герзашцарча Низий делегаци. Делегаташен хьаьшашен чIоагIа тIоараш а тохаш тIанйцар вай Даьке лораераш. Дош лу стратегически гIулакха болча ракетни бIун дивизе командира инарал-майора С. Г. Кочемасовна.

Советски Герзашцарча Низий лични состава цIерагIа КПСС XXV съезда делегаташи хьаьшийн даькъала а буьц инарал - майора Кочемасова, Ленина васкеташта тешаме долаш, парте чIоагIача хьалхленца СССР Герзашцара Низаш дIахо йодача хана а коммунизма сийлахь-доккхача гIулакха чIоагIа тIехьа латташ, вай езача Даьхен сий дола доазонаш тешаме лорадеш хургхиларах Коммунистически партенен советски халкъаи тешам а лу.

Варшавски Договора мехкий вежарий эскарашца цхьана Советски Союза Герзашцара Низаш масса хана кийча да социализма сийлахь - йоккхий коталонаш лорае дIаотта а моллагIа агрессор вохавеш юхатоха а.

ДIахо КПСС Центральни Комитетен Центральни ревизионни комиссен отчетни докладаш ювцаш къамаьлаш дир новкъосташа: Ф. С. Горячева — КПСС Новосибирски обкома хьалхарча секретара, К. Б. Доненбаевас — Кустанайски областа Боровской района «Харьковский» яхача совхоза трактористкас, М. З. Шакирова — КПСС Башкирски обкома хьалхарча секретара.

Цул тIехьагIа съезд даькъала йийцар делегаташен хьаьшашен безаме тIанйцача новкъосташа: Долорес Ибаррури— Испане Коммунистически парте Председатела, Жан - Пьер Чистер - Чикайя — Конголезски къахьегама парте Центральни Комитета Специальни революционни штаба члена.

28 феврале гор. Москван партийни организацей актива собранешкен военни - дешара заведенешкен КПСС XXV съезд даькъала ювцаш къамаьлаш дир коммунистически къаман - демократически партей викалаша новкъосташа: Али Ята — Морокка прогрессан социализман Парте Генеральни секретара, Мозес Гароиба — Къулбехьен-Малхбузен Африка — СВАПО (Номиби) Халкъа организаце административни секретара, Къаман исполкома члена, Андрес Гонсалеса — Гватемальски къахьегама парте Центральни Комитета Политически комиссе члена, Дионисио Рамоса — Гондураса Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретара, Жак Дорсильена — гаитянски коммунистий ВIашагIкхийттача парте кулгала члена, Ибрагим Закария — Судански Коммунистически парте Центральни Комитета члена. Рейнальдо Марина — Парагвайски коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, хIаьта иштта Индонезе, Туниса, Филиппинай коммунистически партей викалаша а.

Москва. КПСС XXV съезд.
СУРТА ТIЕ: съезда делегаташ заседани йолча зала.

ТАСС фотохроника.

ХЬАМСАРЧА ПАРТЕ СЪЕЗДА — ТХА КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТАШ

КПСС XXV СЪЕЗДА РАПОРТ ЛУ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБЛАСТНОЙ КОМСОМОЛЬСКИ ОРГАНИЗАЦЕ

Нохч - ГIалгIайчен денал дола, дуккха эзараш болча комсомольций, кагийча наьхен мехкарийн отряд КПСС XXV съездага, советски халкъа, ерригача прогрессивни адамлен вахаре боккха лоархIам болча событега кхаьчай хьамсарча Коммунистически партена гонахьа айхха кхотаенна йолаш.

Къахьегама сийлен ленински вахте а этта къонача производственникашен комсомольско-кагирхой коллективашен йислагIча пятилетка планаш ханал хьалха кхоачашъяр духьа, КПСС XXV съезда Ленински комсомоло луча Рапорта кIал кулг язде бокъо яккхар духьа социалистически яхь йоаржаяьр.

31 эзар совгIа волча къонача производственико, 439 комсомольско-кагирхой коллективо ханал хьалха кхоачашъяьй 9-ча пятилетка заданеш, 17439 зIамсаги йоIи коммунистически къахьегама ударник яха цIи енна ба.

Республика къонача новаторашен рационализаторашен алхха 1975-ча цхьан шера 3638 рационализаторски предложенеш еннай, изобретенеш яьй, уж балха юкъе йоалаярах 2,5 миллион сом экономически пайда баьннаб.

Халкъбоахаме эггара лоархIамегIа ярех йола 30 объект республикански, городской, районни ударни гIишлош аьнна дIакхайкаяь яр. Кагийча нахен мехкарашен юкъарчал доацаш дакъа а лоацаш болх бе йолаялийтай Нохч-ГIалгIай цементни заводи Грозненски газ чакхйоаха заводи.

Республика комсомольски организацей балха лоархIамегIа барех цхьа лостам а хинна дIаэттад болхлой классан колхозни ахархойн метта дIаоттаргIйола дика тIехье кийчъелга. ПТУ 12 эзар дешархо ва «Тахан — тIех дика дешаш вар, кхоана — производстве хьалха латтар, новатор, коммунистически къахьегама ударник» яхача боламе дакъа лоацаш. 9 училища я «Лакхача культура училища» яха цIи лелаеш. 320 дешархой группана «Группа — коммунистически къахьегама бригада резерв» яха цIи еннай. Комсомольски организацеша дакъа а лоацаш 1975 шера 2650 механизатор кийчваьв.

Республика комсомола коллективни рапорта юкъе мугI бихьаб тIех дикен дикен оценкаш йолаш съезда накъабаьхкача 7970 лакхерча классашкарча школьникашен студенташен. Алхха 1975 шера студенчески гIишлонхой отрядашка болх беш, къахьегамца дегI чIоагIдара школа чакхъяьккхай 2,5 миллион сома гIишлон-монтажни балхаш кхоачашдаьча, 2 миллион сом гаргга мах бола юртбоахама продукци чу а ийца чакхъяьккхача 2490 зIамсагой йоIой. 133 эзар къона ленинец «Масса хана кийча ва» яхача Ерригсоюзни марша маршруташка дакъа лоацаш ва.

ЧIоаггIа хьинар айдаь къахьегарца цхьана кIоаргга ленински теоретически тIехьале Iомаеш а ба комсомольцаш. Политически дешара ерригача формашка дешаш 53722 зIамсаги йоIи, 120000 совгIа — Ленински зачете хьинаре дакъа лоацараши ба республике.

КПСС XXV съезда дош лу оаха республика кагирхой дIахо йодача хана а низи хьинари кхо ца деш парте планаш толамца кхоачашъяра тIехьа къовсам лоаттабеш, советски халкъа революционни, тIема, къахьегама традицешта, пролетарски интернационализманеи СССР халкъий доттагIалаи мутIахьа хилара уйланца хьалкхувш йоагIа тIехье кхеяра бола ший лоархIам лакхбеш хургхиларах.

КХЫ А ДИКАГIА КЪАХЬЕГАРГДА

Нохч-ГIалгIай республика «Горячеисточненский» совхоза кхалнаха-механизатораша дег тIара моаршал хоатт хьамсарча Коммунистически парте XXV съезда делегаташка. Дуккхача къамех болча нахах латта дунен тIа эггара хьалхара социалистически паччахьалкхе дIахо йодача хана кхы а дегIайоалаяра программа оттае творчески низ дIакхачар ловш ловца боакх цар делегаташта. Ленински парте форумо болх беча хана тха уйлаш Москваца бувзам болаш я.

Октябрьски революце маIача наха нийсса къахьега, деша, общественни мероприятешка дакъа лаца бокъо еннача оаха тхой низ дIакхоачар ду коммунизма идеалаш вахаре юкъейоалаяр духьа. Технически прогрессо аттача боаккх тха къахьегам, общественни производстве дикагIа дакъа лацара хьалаш а вIаштIехьдоах. Кхалнаха-горянкаша толамца караерзаю тракториста, комбайнера, шофера, хьайбаш лелadeча комплексий оператора специальностанш.

ЙислагIа пятилетка йолалуш трактор, комбайн лелае хоьш, бокъо йолаш гIалгIай, нохчий кхалнаха юкъе ялх саг мара яцар, хIаьта хIанз дуккхьал тха «Горячеисточненский» совхозе 25 кхалсаг я. Соахкен цул хьалхарча шерен тха совхозе болх беча кхалнаха - механизатораша 5140 гектар лаьтта аьхад, 4,7 эзар тонн ялат аьрдад. XXV съезда сийна къахьегама вахте а этта толамца тоаяьйаккхай оаха тхоашта тIачIоагIъяь юрта боахама ерригa техника, хьинаре дакъа лоац хьайбаш дика Iангара дахара беча балхаца.

Берригача советски наха санна дег тIара баркал ях оаха хьамсарча Коммунистически партена, цун ленински Центральни Комитета, Л. И. Брежневна шийна вай Даьхе дегIайоалаяра, советски кхалнаьха толамца къахьегеи машар, ираз долаш вахен йиш хулийта хьалаш лоаттадара хаддаиза йоакхо еш хиларах. Парте исторически решенеш кхоачашъяр духьа дIахо йодача хана а хаддаиза тхоай балха говзал лакх а еш ерригa торонаш оарцагIъяьха хьинаре къахьега дош лу оаха КПСС XXV съезда.

Нохч - ГIалгIай АССР «Горячеисточненский» совхоза кхалнаьха - механизаторий цIерагIа трактористаш:

К. ДУДУРКАЕВА,
Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат, Ленина, Октябрьски Революце орденаш леляр.
В. ДАКАЕВА,
Л. МУХАДИНОВА,
З. ДАКАЕВА.

ЛИЙРХIАР КХОАЧАШДАЬД

КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, «арахеца продукци дикагIа, дукхагIа, дIададар кIезигагIа долаш хулийтаргья» яхача девизах къахьегача СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината коллективо дика къахьегама совгIат кийчдаьд парте XXV съезда. Товарни продукци арахецара а реализаци яра а пхе шера план 16 августа кхоачашъяьй. Даьхенга планал совгIа дIакхаьчар 16 миллион сома маьха фенол, ацетон, синтетически этилови спирт, полиэтилен, кхыйола химически продукци.

Комбинате дукха балхаш даьд производство эргаяккхара, цунна интенсификаци яра, цун эффективность, продукце дикал лакхъяра. 1975 шера комбинате ерригача арахийцача продукцех 77 процент яр лаккхера аттестаци йолаш хилар. ПятилеткагIа фондоотдача 14 процент лаккъелар.

Iилман-технически прогресс елга сихдеча, процессаш, оборудовани эргайоахача лоархIаме дакъа лоац рационализаторашен изобретателашен. Пхе шера производствана юкъейихьай 3850 рационализаторски предложении 99 изобретении. Цар 8,7 миллион сом пайда баьб.

Иштта къахьегарах грозненски химикаша Ерригсоюзни социалистически яхье 18-зза хьалхара моттиг яьккхай. ЙислагIча пятилеткагIа башха-дика къахьегама толамаш дахарах, производства эффективность, къахьегама овсарле, продукце дикал лакхъярах комбината сийнай КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх. СССР ВДНХ Ерригсоюзни Сийлен доска тIа йихьай.

«КПСС XXV съезда сийленна пакъадахара социалистически яхь йоаржаярах» бола КПСС ЦК соцам хинначул тIехьагIа шерра яхь йоаржаяьча цехий, смений, участкай, бригадий коллективаша, берригача къахьегамхоша толамца кхоачашдаьд съезда сийна тIанйца социалистически декхараш.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеша, цига КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьла положенешен выводашен хьинар айдаьча болхлоша, гIулакхерча наха лаьрхIад иттлагIча пятилеткагIа йоккха эффективности лакха дикали йола предприяти яха цIи яккхара шерра яхь йоаржае. ЛаьрхIар толамца кхоачашдеш да. Январь бетта план тIехкхоачаш а яь, планал совгIа ара а хийца маьхала яьккхар 82 эзар сома продукци. ХIаьта 16 феврале кхоачашдир парте XXV съезда сийна тIанйца социалистически декхараш а.

Ю. КАЗЮПА,
Грозненски химкомбината директор.
А. КОСМИН,
парткома секретарь.
И. УТКИН,
завкома председатель.
В. БУРЛАКОВ,
ВЛКСМ комитета секретарь.

ТХА ТОЛАМАШ

КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте а этта паччахьалкхенга фуаш дохкара доккхий социалистически декхараш тIанйцар Старо-Юртовски коа тIара оалхазараш леладеча фабрика къахьегамхоша. ХIаьта толамца уж кхоачаш а даьд.

Иштта, соахка кхаь беттан укх шера хьалхарча шин беттан планагIа 8 миллиони социалистически декхарагIа 8,5 миллиони фуъ гулде дезаш хиннача 23 феврале 9,04 миллион фуъ гулдир.

Октябрь бутт болабелча денз 23 февраль тIакхоачаш паччахьалкхенга дехка фуаш 8,7 миллион хилар, пхе бетта план 7,8 миллиони социалистически декхар 8 миллиони хиннача.

ХIара котамга фуаш дайтара социалистически декхар 113 процент кхоачашйир.

Дикка кхом бир доакъара а. Иштта эзар фуъ гулдара планагIа 2,6 центнери социалистически декхарагIа 2,3 центнери доакъара единицаш дIаяхийта езаш хиннача 2,01 центнер мара дIаяхийтанзар.

Р. АБУЕВ,
Старо-Юртовски коа тIара оалхазараш леладеча фабрика директор.
О. ЮНЕЕВА,
фабрика партийни организаце секретарь.

Предложенех баьнна пайда

КПСС XXV съезда сийна производствана юкъе рационализаторски предложенеш йоалаярах 15 эзар сом пайда беаьнна социалистически декхараш тIанйцар «Грозэнерго» ремонтно - энергетически управлене коллективо.

Денна дош сийленца кхоачашдаьд. Тахьанарча денга производствана юкъе рационализаторски предложенеш йоалаярах 26 эзар сом пайда бир.

Рационализаторски предложенеш юкъе йоалаяра эггара чIоагIагIа оарцагIъяьннар объединени Грозненски ТЭЦ-а чуйоагIа шоллагIа теплоэлектроцентрала коллектив яр.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

ПАРТЕ XXV СЪЕЗДА ЯЬ КПСС ЦК ОТЧЕТНИ ДОКЛАД АРАЯЬККХАЙ

Политически литература издательства арахийцад КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева 1976 шера 24 феврале съездий Кремлевски Дворецe яь «КПСС Центральни Комитета отчети чурчен арахьарчен даькъера парте аргIанара декхараши» яха доклад тIайола къаьстта брошюра.

Брошюра араьннай дуккхача тиражах.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XXV СЪЕЗД

КПСС XXV СЪЕЗДА ЯЬ МАНДАТНИ КОМИССЕ ДОКЛАД

Комиссе председатела новкъоста И. В. КАПИТОНОВА доклад

Новкъостий! ТІехдаьнна доккха хІама санна, аьлар цо, вай ленински парте историева юкъегІоргья XXV съезд. Цо шийца белгалйоаккх советски халкъо коммунизм хьалъяр духьа лоаттабеча къовсамера керда хан-юкъ.

КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева яьча КПСС ЦК Отчетин доклада тІа Іилман анализ яьй чурчен дунен халкъашта юкъерчен проблемай. кІоаргтеи массе оагІовахьарен хьадийллад дегІаенача социализма хьалашка парте чакхдоаха гІулакхаш, белгалъяьй вай общество дІахо дІахьалхоашкахьа яхара перспективаш. КПСС ЦК Отчет шийн маІанца диллача программни лоархІамера документ да. Марксизм - ленинизм творчески дегІакхувлача юкъедихьа доккха дакъа да из.

Вай деррига бокъонца долаш мел дола хІама, даьха толамаш, хадданза чІоагІлуш йола партеи халкъеи цхьоагІо — цу дерригача хІамаша тешал ду, Советски Союза Коммунистически парти бІубенна ленински наькъагІа йодаш хилара, шийн исторически масси цо йиза кхоачашъеш хилара.

Ховш ма-дарра, XXV съездал хьалхагІа парте ерригача звеньяшка отчетно - хоржамий кампани хиннай. Отчеташеи хоржамашеи къаьсттача низаца хьахьекхар партийни мугІарий йохаргйоаца цхьоагІон моакхаз санна чІоагІа уж кхоталениа хилари. КПСС чурен арахьарен политика. Центральни Комитето, тешаме ленинец новкъост Леонид Ильич Брежнев керте латтача цун Политбюрос чакхдоаха практически гІулакхаш дерригача халкъо хьаллоацаши къоабалдеши хилар.

XXIV съезда решенеш кхоачашъяра хІара организаце баьча балха итогаш яьй юххьанцарча организацей отчетно-хоржамий собранешка, партийни конференцешка, союзни республикай компартей съездашка, Іоаньча опыта анализ а яьй, из вІашагІа а техай. ДІахо йодача ханна декхараш белгалдаьд. Отчеташен хоржамашен цІаькха а хьахьекхар, вай партена чухьа партийни вахара ленински нормаши партийни кулгалдара принципаши чІоагГа чІоагІъенна хилар.

Дерригача халкъо ювцача хана къоабалъяьй «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегІабоалабара керттера лостамаш» яха КПСС ЦК проект. Коммунисташа, берригача къахьегамхоша хьакхайкаду, парте планаш кхоачашъе, иттлагІча пятилетке керда толамаш даха чІоагГа лаьрхІа шоаш хилар.

Новкъостий! Мандатни комиссе раьза хинна дІахойт, массайолча партийни организацешка съезда делегаташ берригаш а раьза болча хьалашка хержа хилар. Коммунисташа съезде бахкийтаб шоай къахьегамца. шоай вахарца партега гІолларча новкъосталца, къахьегача дукххача наха юкъе шоай чІоагГа доккха сий даьккхараш.

Массава а чІоагГа раьза хиннеи дегаш гІоздаьннеи волаш XXV съезда эггара хьалхара делегат а ваь цІи яьккхар вай парте Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева.

Коммунисташа массе метте, партийни собранешка, конференцешка, съездашка, советски наьха уйлаши дагардараши хьа а кхайкадеш, белгалдаьхад коммунизм хьалъяра, машари дунен халкъашта юкъера кхерамалеи чІоагІъяра, сийлахьдоккхий ленински васкеташ кхоачашдара гІулакха юкъе Леонид Ильич Брежнева тІехдаьнна доккха дакъа лоацаш хилар, белгалдаьхад, шийн деррига низаши таланти къахьегача халкъа хьал-тороиразе бахьан долаш цо дІателаш хилар. Цунца цо ше коммунисташка, вай мехка къахьегамхошка, дерригача прогрессивни адамашка чІоагГа лархІа а лоархІийт, шийна баркал а оалийт.

Массава а чІоагГа раьза волаш съезда делегаталла хержаб шоай беркате гІулакхаш бахьан долаш вай парте, советски халкъа чІоагГа тешам бенна бола КПСС ЦК Политбюро членаши Политбюро членалла кандидаташи.

Берригаш а хержа XXV съезде вайтар, новкъостий, 4998 делегат ва. 3672 делегат, е 73.5 процент духхьашха хержа бахкийтаб съезде. КПСС Уставага, викалаш бахкийтара Центральни Комитето оттаьча порядкаген боарамашкен хьежжа хержаб делегаташ массе метте: парте кхо эзар членагара цхьа делегат.

Мандатни комисси хьежай берригача делегатий полномочешка, уж нийса хилар бакъдаьд.

Российски Федераце крайийн областийн партийни организацешкара хержа съезде вайтав 3035 делегат. Республикански партийни организацей состава юкъе ва: Украина — 894 саг, Казахстана — 218, Белоруссе —172, Узбекистана — 159, Грузе — 107, Азербайджана—96, Латве — 51, Литвай —49, Армене — 47, Молдаве — 44, Киргизе — 37, Таджикистана—32, Эстоне — 30, Туркменистана — 27 саг.

Викалаш яь йоккхагІа йола отрядаш яхкийтай съезде партийни организацеша вай Даьхен столица Москвай — 328 саг, Ленинградски областа — 179, Московски — 162, Донецки — 96, Ростовски — 93, Краснодарски края — 91, Горьковски областа — 78, Свердловски — 75, Днепропетровски — 73 саг.

Съезда балха юкъе дакъа лоац керда хьаяьча областий партийни организацешкарча делегаташа: Казахстанерча Джезказганскии Мангышлакски, Узбекистанерча Джизакски, Таджикистанерча Кулябски, Туркменистанерча, Ашхабадскии Красноводскии.

Новкъостий! Вай парти — болхлой класса, дерригача советски халкъа парти, тохкамах чакхъяьнна цун денале авангард. Из гуш да съезда делегатий составага хьежача, царна юкъе — болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце, мехка бахача наьха ерригача социальни группай викалаш. ДукхагІа бола делегаташ — уж ба юкъарчал доацаш материальни производства сфере балха боахке, низацеи хьакъалцеи къахьегаш бола болхлой.

Вай съезда делегатех доккха дакъа — 34,1 процент, е 1703 саг — социалистически индустре тайп - тайпарча доакъошкара болхлой ба. Царех 77 процент хІана бац аьнка бараш — вай обществе хьалха латта класс йолча турпалча болхлой класса викалаш. 1310 делегат - болхло съезде венав дукххача къахьегача коллективашкара. Йоккхийча индустриальни централашкара, духхьал станокаш тІареи доменни пийшкашкареи, кІора шахташкара а гІишлош еча моттигашкара а.

Съезда делегаташта юкъе ба шоай кулгашца Байкало-Амурски никъ буллаш, Камски автомобильни заводи Саяно-Шушенски ГЭС-и, Малхбузен СибарегІара гази мехкдаьттеи доаха комплекс а мехка халкъа-боахама дукха кхьийола йоккхий объекташ а хьалъеш боахкараш.

Даннеша хьахьокх, делегаташа - болхлоша хьинар ца кходеш ийслагІча пятилетке къахьийга хилар. уж цун къовсамхой хьалхарча мугІарашка хиннеи пхе шера задане пар массане а ханал хьалха кхоачашъяьи хилар. 650 гаргга саго кхаь шера е диъ шера кхоачашъяьй пятилетка, 75 саго — хІаране шийн шишша пхе шера план. Царех дукха бараш наставникаш ба, шоай йІаьхий опыт, знанеш, говзал кагирхоша дІател цар.

Хержа съезде бахийтаб стахановски болама юкъи дІайолаяьраш Петр Федорович Кривонос, Иван Иванович Гудов, Константин Григорьевич Петров, кхьбола ветеранаш-стахановцаш.

Делегаташта юкъе — юрта боахама 887 болхло. Царех 70 процент — совгІа бараш — мугІарера колхозхойн совхозий болхлойн, звеньевойн, фермай заведующеш, бригадираш.

ХІара виъгагІа вола делегат юртбоахама производстве къахьегаш, механизатор ва. Ше вахара низ болаш эффективни хилар хьахьекха йола парте аграрни политика чакхъяккхар духьа лоаттабеча къовсаме хьалха а баьнна болх юрташкара коммунисташ. Делегаташта юкъе дукха ба Российски Федераце Іаьржа доацача лаьттай зонера, мехка из шерра район эргаяьккха дІаоттае езаш бехктокхаме декхар тІалаттташ бола коммунисташ.

Ше доклад еш Леонид Ильич Брежнева Іимерзен дег тІареи дийцар производстве хьалха латтарехи новаторехи, боккха мах бир цар творчески къахьегама. Цо цІераш яьхар мехка бовзаш болча социалистически яхья дукккача инициаторий. Оаха дІахойт, уж берригаш а XXV съезда делегаташ хилар.

КПСС ЦК Отчета тІа белгалма-даккхара, вай общества ларда — болхлой класса, ахархой, интеллигенце йохаргйоаца цхьоагІо. Советски интеллигенце тІа-тІа доккхагІа дакъа лоац материальни производство дегІайовлаеча, Іилма-технически прогресса декхараш кхоачашлеча, халкъа культура айеча. Вай интеллигенце съезде вайтав 272 Іилма, литература, искусства деятель, Іилмай учрежденей, халкъа образованеи унахцІено лоразрен болхло.

Делегатех ва СССР Іилмай Академе, отраслеви академей, союзни республикай Іилмай академей 103 академики член-корреспонденти, Іилмай 442 доктори кандидати.

Дай-мехкен дунени Іилма гІулакха, дерригача адамий прогресса духьа дІахо толаме болх бу вай мехко космос караерзаяра. Шоай деналера гІулакхаш бахьан долаш шозшозза Советски Союза Турпала цІи еннай цхьайтта советски космонавта. Уж берригаш а съезда делегаталла хержаб.

Новкъостий! Советски общество дегІаахара динамизмо, тІа-тІа йоккхагІа хулаш йолча коммунизм хьалъяра масштабаша, дунен халкъашта юкъерча арене вай чакхдоахача гІулакхаша, белгалдоаккх Леонид Ильич Брежнева доклада тІа, тІагІорттадаь дІадех экономикеи культуреи дегІаккувлара, наха кхетам баьлара, наха юкъе беш бола организаторскии политически болх тоабара партийни кулгалдара боварам лакхбелга. Уж декхараш толаме кхоачашделга дукххача хьале партийни, советски, боахама кадраех тийша да.

Коммунисташа шоай викал ваь съезде вайтав 1114 партийни болхло, цу даькъе парте обкомий, крайкомий, союзни республикай компартей ЦК-ай 329 секретарь, парте окружкомий, горкомий, райкомий 635 секретарь. Цо хьахьокх партийни кулгалхой атта боацача къахьегама боккха а бе боагІаш а мах баь хилар.

Съезде делегат волаш ва къахьегамхошта кхетам балара, боахама-политически декхараш толаме кхоачашде уж оарцагІбахара боккха болх беча, парте лохерча ячейкашта керте латта юххьанцарча, цеховой организацей 502 секретари партгрупорги. Отчетно-хоржамий кампании хиннача юкъагІа керда низаш тІаккхийттад партийни органашта. Духхьашха юххьанцарча организацей секретаралла хержав 100 эзар совгІа саг. Эзар гаргга болхло парте районнин городскойн комитетий секретаралла вохийташ лакхваьв. Массе тайпарча кулгалдеча партийни органашка хержав виъ миллион совгІа саг, вешта аьлча хІара виъгагІа вола коммунист хила мегаш.

Съезде дукха викалаш ба Советий профсоюзий, комсомола. Царгара вайта 693 делегат ва съезде. Делегатех ва СССР Лакхехьарча Совета, союзни автономни республикай Лакхехьарча Советий 1608 депутат. Цо хьахьокх, Советий Мехка вахаре вай социалистически строя демократизм а цар гІулакхашкара коммунистий лоархІам а шоашта чулоацаш йолча къахьегамхой массови организацеша лоаца моттиг.

659 делегат — боахама кулгалхо ва съезда балха юкъе дакъа лоацам. Царна юкъе ва производственни объединеней, комбинатий, предприятей, гІишлоний 346 кулгалхо, совхозий 86 директор, колхозий 142 председатель. Халкъа боахама дерригача доакъошка общественни производства эффективность лакхъяр, Іилма-технически прогресс сихъяр, балха дикал лакхъяр духьа лоаттабеча юкъарча къовсаме боккха бехктокхам тІалатт боахама кадрашта.

Новкъостий! Политически, боахама, культурни вахара моллагІа дакъа вай хьайицача, массе метте хьинаре къахьегаш ба советски кхалнах. Ше доклад еш Леонид Ильич Брежнева ма - аьлара, шийна карагІдувла хІамаши ше йоаха коталонаши бахьан долаш дукххача даькъе цар хьинарах талантах декхарийла я вай Даьхе.

Вай парте берригача коммунистех диълагІа дакъа хІана бац аьнна бараш кхалнах ба. Хила боагІача тайпара ба цар викалаш укх съезде а. Делегаталла хержай 1255 кхалсаг, е берригача делегатех 25,1 процент. Укхаза бІаргагу вайна промышленнии юртбоахамен производстве дикагІа къахьегараш, литератураи искусстваи деятелаш, хьехархой, лораш, Іилмахой, партийнии советскии болхлой, бовзаш бола общественни деятельницаш.

Делегаташта юкъе — Советски Эскаре, ТІема-Форда Флоте, доазон тІарчен чурчен бІупа тІема гІулакх деш ва 314 саг, уж — маршалаш, инаралаш, адмиралаш, эпсараш, прапорщикаши мичманаши. Царех дукха бараш Даьхе бахьан долаш турпалаш санна лийтаб гражданскии Сийлахь-боккхача Дай - мехкен тІемий шерашка. Тахан, маьршача деношка, эскарерча коммунисташа тІемеи политическии кийчон эггара тІех хьокхамаш гойт, халкъа тешаме гІулакх деча, советски наьха маьрша къахьегам, социализмана карагІдаьннараш фе лорадеш латтача Геразшарча Низий чІоагГа чІоагІа юкъмоттиг а хинна дІаэттаб уж.

Новкъостий! 90 процент хІана бац аьнна бола делегаташ лакхера, йистелаьза лакхера, юкъера образовани йолаш ба.

Делегатий составо хьахьокх Советски Союза халкъий дохаргдоаца доттагІалли вошали шийна чулоацача КПСС кІоаргга интернациональни маІан. Съезде ба вай мехкарча 60 къаман народностеи викалаш.

Делегатий составех йолча даннеша гуччахьа хьахьокх вай ленински парте ноахалий хадаргбоаца бувзам цхьоагІон. Цунах латта пун низи лакъаргдоаца хьинари духдуала хьаст. Ханашка диллача съезда делегаташ укх тайпара ба: 35 шерага кхаччалца ха яьинараш — 12,5 процент, 35 шерагара — 50 шерага кхаччалца — 58, 51 шергара 60 шерага кхаччалца — 19,7, 60 шерал тІех ха яьинараш — 9,8 процент.

Партийни стажага диллача укх тайпара бекъалу делегаташ: революци ялале хьалхагІа денз партийни стаж йолаш — 7 делегат. 1917 шера пойбргара денз 1941 шерага кхаччалца парте ваха — 381, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема шерашка — 713 саг. тІом дІабаьнначул тІехьагІарча хана — 3897, цу даькъе укх тІеххьарча 10 шера — 1132 делегат.

Делегаташта къахьегаме карагІдийннарийн тІем тІа гойтача майралеи бе боагІача тайпара мах баьб партеи паччахьалкхенои. Царех 98 процент гаргга бараша орденаши медалаши еннай, 67 делегата Советски Союза Турпала сийлахьа цІи, 797 делегата — Социалистически Къахьегама Турпала цІи еннай.

СССР Ленински Паччахьалкхени премей лауреаташ болаш 244 саг ва делегатех. Белгалдоалаш хІама да, къахьегаме тІехдаьнна доккхий хІамаш карагІдувларах 31 болхлочоаи колхозхочоаи — съезда делегаташта Паччахьалкхен премеш енна хилар.

Новкъостий! КПСС XXV съездо, коммунисташта, берригача советски наха доври дагадоахкараши кхоачаш а деш, тІаэцаргья советски общество экономически социально-политически дегІаахара, лаьттан тІа машар чІоагІбар духьа лоаттабеча къовсама хьадда программа партенеи халкъаи лургйоле решенеш. Из кхоачашъяро Іалашдергда бІубенна дІахьалхашкахьа, коммунизмага йоду вай социалистически Даьхе дІахо товлургІ!

(Нов. И. В. Капитонова доклад цкъа санна дукхаза а юкъагІа яьхар деттача, тІоараша.)

26 ФЕВРАЛЬ, САЙРИЙНАРА ЗАСЕДАНИ

Съездий Кремлевски Двореце дІахо болх беш я КПСС XXV съезд. Делегаташа чІоагГа уйла тІаяхийта юви КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яь КПСС Центральни Комитета Отчети КПСС Центральни ревизионни комиссе отчети. Лакхара ленински принципиальность йолаш, корта болча а вай Даьхен кхоане бахьан кІоаргга бехктокхам хеташ хилара а хьале дІахо болх беш я съезд.

Съезде къамаьлаш деча делегаташа бІарччен бизза хьал а лоацаш могабу КПСС ЦК политически никъи практически болхи. Оратор採 белгалдоах парте политика вай халкъо массанахьа хьаллоацаш хилар. КПСС Центральни Комитето съезда яьча Отчетни доклада парти Іалашдю коммунизм хьалъяра хІанзарча этапе кхоачашде дезарий шеррача программаца.

Ленински парте съездо Іалаьмате доккха къахьегамеи политически хьинар айдаьд дерригача советски халкъа. Дукхача митингашка, съезда цІерагІа кхухьийтача письмошцеи телеграммашцеи Советски Союза къахьегамхоша партега, цун Центральни Комитетага дарпенаш тел шоашта карагІдаьннараш дувцаш, шоай низи хьинари иттлагІа пятилетка кхоачашъяра дІадала кийча хилар дувцаш.

26 феврале сайрийнарча заседане председателал деча нов. Н. В. Подгорне къамаьл де дош делар Киргизе Компарте ЦК хьалхарча секретара нов. Т. У. Усубалиевна. Цо аьлар:

Советски халкъий вежарашха дола доттагІал санна болча цІаккха кхоачалургбоацача творчески хІама хьакхоллара болча хьаста чура хьийбу шийн низи хьинари киргизски халкъо. Киргизски халкъа даге а дац боккхача бохаргбоацача Советски дезалца доацаш ше хургхилар. ДІахо йодача хана а чІоагІдеш дІагІоргда уж эрсий халкъацара, дерригача советски халкъашцара вежарий доттагІлеи бувзамаш, царца цхьана ленински парте хьакъал долаш деча кулгаца кхоачашде лерхІачунга — йиза коммунизм хьалъярга а кхоачаргда.

Буржуазни пропаганда гІерт вай толамаш лоархІам болаш дац ала, Советски Союзах дола бакъдар харцахьдаккха. ленински къаман политика чулоацам толхабе, дІахо дувц нов. Т. У. Усубалиева. Къаьстта чІоагІа цу гІулакха тІехьа баьнаб антисоветизма наькъаца эггара реакционнегІа долча империалистически низех дІакхийтта бола маоисташ.

Берригa цІена уйла йолаш мел бола нах дог тийша ба машарен социализман гІулакхаца а китайски халкъа шийн хьашташца а моастагІал долаш йола Пекина великохаьски националистически политика еха дІаяргйолаш хиларах. Дог тийша да вай марксизма-ленинизма ларда тІа хьахинна политика Китас котъяьйна ха йоагІаргхиларах:

Къамаьлах дикка доккха дакъа боахами культуреи дегІайоалаяра дешашта хетадир нов. Т. У. Усубалиева. Цо хоам бир, масала, чакхъяьннача пятилеткагІа республика халкъа боахамга бархІлагІча пятилеткерчул 1,4-зза дукхагІа ахча дІадахийта хиларах. Болх бе йолаялийтай 70 керда промышленни предприятеш, йоккхий цехаш.

Ленинградски Балтийски завода токара нов. А. В. Чуева аьлар, мехкаш машаре цхьана дахаш хиларах дІадаргдац классови къовсама законаш, лаьгІлургбац капиталистически эксплуатаци, деррига Іаьдал монополешка хилар дІадаккха гІерташ къахьегамхоша лоаттабу къовсам. Съезда трибуна тІара цо дІакхайкадир, капитала мехкашкарча классага гІолларча вежарашцара, цар шоай бокъонаш бахьан майрен нийсхонцеи лоаттабеча къовсамцара солидарность йохаргйоацаш хилар.

Берриге советски нах а санна дегаш айденна ба ленинградцаш, дІахо йоах делегата. Из да Даьхенна карагІдаьнна доккхий гІулакхаш бахьан долаш, вай парте хьакъалца хьалхе делаяр бахьан долаш, новкъоста Л. И. Брежнева Центральни Комитета Отчетни доклада тІа къаьгга а нах тешабеш а йийца йола дегаш айдеш йола перспективаш бахьан долаш доккхал делга.

Къахьегамхошта моральни стимулировани яра кердача формаех дувцаш А. В. Чуева аьлар:

— Хала да сона, деза новкъостий, Ленина ордени «Марси Гони» яха Дошо медали сона яларца дувзаденна Леонид Ильич Брежнева ловца боаккхаш письмо дайтача хана се мел гІадвахавар шуга дІадувца. Доккха цІей дар из соца болх беча са новкъосташта а.

ДІахо оратора ма-дарра дийцар новаторий балхах. Новаторий предложенеш балха юкъе йоалаяра бола министерствайн ведомствайн бехктокхам лакхбе безаш лерхІ. Ленинградски областа парторганизаце викало аьлар из болх планови ларда тІа оттабе беза ха хьакхаьчай, аьнна.

Даьча къамаьла йоккха раздел химически промышленноста министра нов. Л. А. Костандова хетайир вай мехка дунен халкъашта юкъера гІулакхаш дегІадоаладара, шерра производственни, Іилман кооперации специализаци яра, социалистически экономически интеграци лелаяра дешашта.

Министерства итташ институташ СЭВ членаш долча мехкий Іилман организацешца цхьана хІанзара керда процессаш оборудоване тайпаш кийчдеш я. Масал доаладеш дийцар оратора вай мехкен ГДР-еи специалисташа полиэтилен, полиэфирни хьоаса, полиамидни даьрий хьадара процессаш кийчъеш цхьана леладеча гІулакхех. Цу тайпара беркате цхьана гІулакхаш леладу советски химикаша ВНР, ПНР, НРБ, ЧССР, СРР мехкашкарча шоай коллегашца а.

Хьахиннай вІашн пайдане хургдолча тайпара капиталистически мехкашца цхьана гІулакхаш леладара керда формаш. Малхбузен деловой болча наха дика кхетаду чІоагГа латташ йолча советски экономико кхера ца а безаш вайца цхьана гІулакхаш леладе торо хулийтилга.

Мехка химически промышленносто дІадахача пхе шера производства боарам 70 процент лакхбаьб. Пхе даькъах диъ дакъа совгІа йола продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах тІаккхийтта я. Пятилетка шерашка производства структуре прогрессивни хувцамаш даьд. Концентрированнни чоалханеи йолча удобренеи дакъа 75 процентал тІех доалаш да, лакхбеннаб синтетически хьаьсаи пластмасса прогрессивни тайпайн боарам.

Оратора ма-дарра дийцар отрасле керда мощносташ болх бе йолайолийтыга сихдара, капитальни гІирсаш хьаллара проблемех. Цо дийцар халкъа боахама гІулакх де хІанзара хими дІаоттаде могаргдолаш а оттале дезаш а долча кхоачамех, химически машиностроени дегІайоалаелга сихдарах.

Председателал дечо ховм бу, съезд даькъала ювца къона пионераш баьхкаб, аьнна.

«Коммунисташкара эц оаха хьокхам» яхача илле оазаца, байракхийи пионерски галстукийи цІеча бесашца зала чу йоал къонача ленинций отрядаш. Съезда делегаташеи хьаьшашеи чІоагГа тІоараш а тохаш тІаэц уж.

Парте гІулакха, хьамсарча Даьхена, советски халкъа шоаш мутІахьа хилар дІахойташ дар Советски Союза Коммунистически парте XXV съездага пионераша кхайкадаь моаршал.

Съезда делегаташи хьаьшийи даькъала бувцаш къамаьлаш дир гулбеннараша безаме тІаийшача Румынски Коммунистически парте Генеральни секретара, СРР Президента Н. Чаушеску. Лаоса Халкъа-Революционни парте ЦК Генеральни секретара, Лаосски Халкъа-Демократически Республика Премьер-Министра К. Фомвихана, Монгольски халкъа - революционни парте ЦК Хьалхарча секретара, МНР Сийлахь-йоккхача Халкъа хурала Президиума Председатела нов. Ю. Цеденбала.

Москва. КПСС XXV съезд.
СУРТ АТІА: шозза Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт А. В. Филипченко съезда делегаташца.
В. ЧЕРЕДИНЦЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

27 ФЕВРАЛЬ, ІУЙРИЙНАРА ЗАСЕДАНИ

27 феврале дІахо болх беш хилар съезд. Іуйрийнарча заседане председателал деш хилар КПСС Политбюро член, КПСС ЦК-арча партийни тІахьожама Комитета председатель нов. А. Я. Пельше.

ЛадийгІар КПСС XXV съезда Мандатни комиссе председатела нов. И. В. Капитонова яьча Мандатни комиссе доклада.

Съездо массава раьза а волаш чІоагІйир мандатни комиссе доклад.

Цул тІехьагІа дІахо йийцар КПСС Центральни Комитета Отчети чурчеи арахьарчеи политика даькъера парте аргІанара декхараши, КПСС Центральни ревизионни комиссе отчети.

Мохк дегІабоалабар динамизма керда низ бола фактор а хулаш дІаотт общественни производства эффективности дикали лакхъяра дІаболабаь никъ, аьлар Молдаве Компарте ЦК хьалхарча секретара И. И. Бодюла. Шийн къамаьлах дикка доккха дакъа цо хетадир юртбоахама производствана концентраци яра проблемашта. Молдаве колхозно - кооперативни секторе хІана 466 колхозаца цхьана толаме болх беш я аграрни аграрно-промышленний тайпара йола 256 боахамашта юкъера предприятеш, комплексаш, объединенеш. Керда боахама - экономически гІулакхаш дегІадаьхкача тІехьарча итт шера колхозашка къахьегама овсарде 52 процент лакхъеннай.

Колхозаша шоай низашцеи средствашцеи, паччахьалкхено новкъостал а деш, индустриальни технологе ларда тІа интеграци чакхйоаккхаш хилар, цунца, цхьана колхозни строя керда, йоккхий потенциальни торонаш гучаяхарга объективно дугаш хилар а да кердача производственно - экономически гІулакхий боккха лоархІам болга хьахьоккхаш.

Цу кІоарггача хувцамашта доал делга эргадаьккха тоадар духьа, дІахо дувц оратора, КПСС ЦК Политбюрос опыт Іове аьнна Молдаве колхозий советашта тІадилладар колхозийн боахамашта юкъерча объединенейн боахама - экономически а социальни а балха кулгалдара гІулакха керте отта аьнна. Кхо шу дизад цу хана денз, хІаьта тахан оаха съездага, Хьога, веза Леонид Ильич, дІахойт из лоархІаме социально - экономически эксперимент чІоагІа нийса хилар вахаро хьахьекхалга. ДегІаена юрта боахама материально-технически базеи боахама доалдара кердача организационни формай торонаши ларде а лувцаш, къахьегаш бола Молдавен ахархой иттлагІча пятилетке валови производство 35—38 процент дукхагІа хилийтар духьа къовсам лоаттабеш кургба.

Трибуна тІа — СССР писателий Союза правлене хьалхара секретарь нов. Г. М. Марков. КПСС XXIV съезд хинначул тІехьагІа, белгалдаьккхар цо, советски общества вахаре, культура хьалъеча доккхий хувцамаш хиннад. Халкъа духовни вахара юкъе кІезига дакъа дихьадац советски дукххача къамий литературо а. Цул толамашка бода никъ хьахьекхар парте XXIV съезд яр. Цу шерашка хьа а хинна чІоагІъеннай писателаша бокъонца долаш долча вахарца лелабеча бувзама керда формаш. Дукхача республикашка, краяшка, областашка чакхдаьнна советски литература деноши безаме тІайийцар къахьегамхоша.

Вахарга низ болийташ хулача хувцамаша сихха дегІайоалаю писателий творчество а. Цу дерриганеша новкъостал дир керда низаш, дукхагІча даькъе коммунизм хьалъяра хьалхарча мугІарашка къахьегаш бола кагирхой литература юкъе боалабе.

Нов. Г. М. Маркова аьлар, чакхдаьннача шерашка литература ерригa жанраш дІахьалхашкахьа яхай, цо хьахьокх писателаш боккхагІа лоархІам бола материалаши темаши караерзае гІерташ хилар. Хала хете а, хІана а тхона хилча бакъахьа мел хетар литературе дулуш дац. Баьда тхо чІоагІа тешаш да литературан искусстван говзанчаша, культура деятелаша шоай декхараш кхоачашдергхиларах.

Таджикистана Компарте ЦК хьалхарча секретара нов. Д. Расулова, аьлар, КПСС XXV съездо чІоагІа дог тоадолийташ йоле, вай Даьхенах, вай халкъах, вай партех, цун деналеча штабах — гІорваьнна вола политически паччахьалкхени деятель новкъост Л. И. Брежнев керте латтача ленински Центральни Комитетах доккхал дайташ йола, ше санна яр кхьийоаца уйла чуйоссаю. Вай толамаш Іалаьмата доккхий да, хІаьта дІахо йодача хана даха лерхІа мулаш кхы а доккхагІа да.

ЧІоагІа теркам тІабахийтар нов. Д. Расулова республика боахами культуреи дегІаяра дешашта. Цо хоам бир, Таджикистано хинал хьалха кхоачашъяьй промышленни производство дегІайоалаяра заданеш. Цу шерашка дикка лакхбеннаб юртбоахама культурай хьувкъами хьайбай боахама продуктивности.

ИттлагІча пятилетко республикана хьалхашка хьеел кхы а йоккхагІйола горизонташ. Промышленни продукце боарам 40 процент совгІа лакхлургба, электроэнергетика, бос бола металлурги, химически промышленность кхы а сихагІа дегІа а йоагІаш. Гаьнна хьалхара дар гойташ йолча аграрни политико хьеелл юрта боахам дегІабоалабара йола керда торонаш.

КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева доклада чІоагІа тешабеш хьахьокх вай парта халкъа хьашташ мара кхы хьайшташ доацаш хилар, къахьегамхой вахара йовкхо мара кхы лоархІамегІа йоакхо йоацаш хилар, къахьегама сага праз, вай Даьхе тоаяр бахьан делерхІачул доккхагІа де лерхІар доацаш хилар, аьлар «Электроленинградстрой» управлене № 111 йолча гІишлошъяра управлене комплексни бригада бригадира нов. И. А. Злобина.

Вайга массанега, дІахо дувц цІи хезача гІишлошхочо, чІоагГа доаккхал дайт иттлагІча пятилеткана белгалъяьча Іалаьмата дикача перспективаша. СССР Лакхехьарча Совета Президиума член се хиларах чІоагГа тоам а хулаш дака латт сона депутаташа массане раьза болаш могаш хинна СССР Лакхехьарча Совета сессе ювца оттаьн 1976 шера йола СССР Паччахьалкхен планеи Паччахьалкхен бюджети проекташ. Парте планаш деррига халкъо чІоагГа хьаллоацаш хилар хьахьекхар

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XXV СЪЕЗД

парте XXV съезда оттаяь КПСС ЦК проект ювцача хана а.

Тха бригадана пятилеткагӀа карагӀдаьннар—16 квартир йола дийтта цӀа, эзар дешархочоа лаьрхӀа йола школа, 250 моттиг йола детсад.

КПСС XXIV съезд хинначул тӀехьагӀа дӀадаха шераш, аьлар Эстоне Компарте ЦК хьалхарча секретара нов. **И. Г. Кэбина**, вай мехка вахара чухь тӀатеӀӀа а цунца цхьана дегаш айденна а наьха ираз бахьан, коммунизм хьалъяр духьа хьегача кънх дизза долаш хиннад.

Делегата хоам бир, Эстонски ССР-а къахьегамхоша пятилетка чакхйоалаяа шера а бӀаррчача ийслагӀча пятилетка а промышленностен юрта боахамен даькъера план ханал хьалха кхоачашъяьй, аьнна. ИйслагӀча пятилеткагӀа республике арахецаш йола промышленни продукци. лаьрхӀа хинача боарамал оӀех а йоалаш, 41 процент тӀакхийттай. Ерригa хӀана яц аьнна тӀакхийтта промышленни продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах кхийттай.

КПСС ЦК мартовски (1965 шера) Пленуме кийчъяьр колхозаши совхозаши дегӀаяхкара хӀанзарча хьалашка хьежжа йола парте аграрни политика лардаш. Тахан, белгалдаьккхар делегата, вай ала йиш йолаш да из политика нийса а эффективность йолаш а я аьнна.

ДӀадахача шерашка вай парте Ӏоаяьй, аьлар нов. И. Г. Кэбина, организаторски политически балха керда опыт. Партийни организацей болх тоабара, КПСС Уставо дӀадехараш кхоачашдара бола коммунистий бехктокхам лакхбара къаьстта чӀоагӀа лоархӀам болаш хӀама хилар партийни документаш хувцар.

Къамаьл ду ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара нов. **Е. М. Тяжельникова.** 35 миллиой саг чувоагӀача комсомоло, берригача советски кагирхоша, аьлар цо, бӀаргча а бизза а могабу КПСС Централи Комитета ленински политически никъи, практически болхи, новкъоста Л. И. Брежнева Отчетни доклада программни положенеши выводаши.

ИйслагӀча пятилетках, дӀахо дувц оратора, комсомольцаштеи кагирхоштеи коммунистически кхетам балара школа хилар. 25 миллион совгӀа болча къоначa болхлоша ханал хьалха кхоачашйир цуй задании. 40 эзар пятилетка къона гвардейцаш, тӀехника дешаш бераш, эскаре гӀулакх деш барaш вай халкъа езагӀа ярех йолча моттиге. Коталон Байракха юххе сурташ доахийташ хиннаб.

ЛоархӀамегӀа ярех йола комсомольски традици парте кхайкача масса хана коммунисташца цхьана керттера мулаш дахa дӀаоттар я. Пятилетка шерашка комсомоло Малхбузен СибарегӀа бахийтаб 30 эзар эӀамсаги йоӀи. Уккхазара, Кремлера, ВЛКСМ XVII съездера БАМ-е яхар добровольций хьалхара отряд. Ӏаламата боккхача лоархӀамера гӀулакх. шоллагӀа йола целина я аьннад парте Нечерноземье дӀахо дегӀайоалаярах. Эзараш болча кагийча нахен мехкарашен раьза болаш жоп делар цу тӀахьехама.

Ленински комсомол XXV съездага еннай цӀаккха ца хиннача тайпара организационни а идейни а кхотаенна йолаш, парте тӀадилла моллагӀа гӀулакх кховчашде кийча йолаш. ЦӀаккха ца хиннача тайпара яьржаяр Ленински комсомоло XXV съезда луча рапорта кӀал кулг йзде сийлен боккъо яккхар духьа лелаю яхь. Из боккъо яьккхар пятилетка къоначa 1.750 эзар гвардейнаша, тӀехника дешаш бараша, эскаре гӀулакх лераша, Ӏилман культуран деятелаша, олимпийски чемпионаша.

Сийлахь-йоккха Коммунистически парти, ленински Центральни Комитет боарам боацаш езаш а цуна мутӀахьа болаш а советски кагирхой хилара дола тешал санна ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара из рапорт дӀаделар КПСС ЦК Генеральни секретарага новкъостага Леонид Ильич Брежневга.

ДӀадахача шерашка дунен халкъашта юкъерча аренера хьал чӀоагӀа чоалхане долаш, вӀашдухьаленаш йолаш а хала долаш ханаш кӀезига нийсъяланзар, белгалдаьккхар КПСС Ростовски обкома хьалхарча секретара нов. **И. А. Бондаренкос.** Цу тайпарча хьале йоккха искусство йолаш, ленински хьисапе гӀулакх довзаш хила езаш, халкъийн паччахьалкхенийн кхел царех тийша йола бехктокхаме решенеш тӀаэца я болх бе безаш а яр Централни Комитет, Политбюро. Доаккхал ду вай воай ЦК, Политбюро, цуна кулгалдераш цу тайпара искусство йолаш хиларах.

ИйслагӀча пятилетка шераша бакъдир ЦК мартовски (1965 ш.) Пленумо кийчъяь парте аграрни политика нийса хилар а вахара эшаш хилар а. Хаттама хьалхе чӀоагӀа аьттув боацаш хинка дале а пхе шера юкъера лаьрхӀача хӀара шера областа юрта боахама производства боарам 16 процент лакхбеннаб.

Советски Туркменистано промышленни производства боарам лакхбара йола КПСС XXIV съезда Директиваш толаме кхоачашъяьй, аьлар Туркменистана Компарте ЦК хьалхарча секретара нов. **М. Г. Гапурова.**

Тха толамаш, аьлар дӀахо оратора, коммунистически парте хьакъал дола ленински къаман политика лерргӀа кхоачашъярахи. тха воккхагӀволча вошас—сийлахь-доккхача эрсий.халкъо, вай йоакхача Даьхен кхыча халкъаша массе оагӀорахьара новкъостал дарахи хьахиннa да.

ЧӀоагӀа теркам тӀабахийтар нов. М. Г. Гапурова республика хӀама хьакхолла низаш дӀахо дегӀадоаладара, цун Ӏалама кхоачамех комплексни пайда эцара перспективашта.

Съезд даькъала ювцаш къамаьлаш дир, делегаташен хьаьшашен безаме тӀаийцача Югославе коммунистий Союза ЦК Президиума Исполкома секретара нов. **С. Доланца,** Корея Къахьегама парте ЦК Политически комитета члена, КНДР Административни совета премьера заместитела нов. **Пак Сен Чера,** Ангола мукъеяккхара Халкъа болама (МПЛА) ЦК Политбюро члена, Ангола халкъа Республика чурча администраце министра нов. **А. Батиштас.**

Советски Союза Коммунистически парте XXV съезд дӀахо болх беш я.

летка дерригхалкъа гӀишло — толамца хьалъеш хилар. ГӀишлонхой а цу предприяте болхлой а цӀерагӀа нов. Ф. А. Табеева съездага, КПСС Центральни Комитетага, Советски правительствага дӀахайтир съезда хьалхарча социалистически яхье а баьпна Ӏалаьмате дика къахьегама котало цар яккхар: наладочни режимах болх бе йолаеннай комплекса керттера конвейер. «КамАЗ» яхача маркагӀа йола хьалхара автомобилаш арахийцай цо.

КамАЗа коллективаш хӀанз къаьстта чӀоагӀа къахьегама хьинар айдаь болх беш хилар белгаа в доаккхаш, оратора дийцар иттлагӀча пятилетке предприятена хьалхашна латта декхараш в. Цо съезда дош делар уж декхараш толамца кхоачашдергхиларах.

Трибуна тӀа — парте Московски обкома хьалхара секретарь нов. **В. И. Конотоп.** Цо хоам бир, Подмосковья экономика планагӀа а тешшаме а дегӀаена хиларах.

Коломенски тепловозаш дераша кийч а баь XXV съезд йолаяла ха хьатӀакхоачаш хьабаьб, дунен практике шийна нийса кхы боаца. 6 эзар говра низ бола, «1976—1980 шерашка халкъа боахам дегӀабоалабара керттера лостамаш» яхача КПСС ЦК проекта тӀа из арахеца болабелга белгалдаь бола керда тепловоз.

Областе шерра яьржай «ИттлагӀча пятилеткана — лакха эффективни йола техника» яхача девизагӀа социалистически яхь. Бакъда керда техника балха юкъе йоалаелга мела леладеш моттигаш кӀезига нийслац. Цудухьа оаха чӀоагӀа хьаллоац Отчетни доклада тӀа хьоахаяь йола арахеца продукци халданза технически эргайбахаш тоаяран кердаяхаран коллективай экономически безам совбахара де лерхӀарий система кийчъе езаш хиларах йола предложени.

Доккха ираз да ленински парте член хилар, цун кадрови болхло а бӀухо а хилар, аьлар Белоруссе Компарте Гродненски райкома хьалхарча секретара нов. **А. И. Беляковас.** Парте юрташкарча райкомий секретараштa масса хана дагa латт, юрташкарча райкомий болхлоша цхьа балха кӀира, цхьа ди даккхац совхозе, колхозе ца болхаш, хьатти, ферма тӀа ца кхочаш, нахаца дег тӀара къамаьл ца деш, яхаш новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлацара безаме дешаш. Оаха дош лу поана, Леонид Ильич, КПСС Центральни Комитета Политбюро, юртара парте полпредаш тховш хиларах тарра XXV съезда решенеш кхоачашъяра мел могар оаха дергхиларах.

Парте XXV съезда КПСС Центральни Комитето яь Отчет марксистско-ленински хьехам дегӀабоалабара керда этап белгалъеш дола, бокъонца дола исторически документ да, аьлар СССР композиторий Союза правлене хьалхарча секретара нов. **Т. Н. Хренникова.** Культурен искусстван дегӀайоалаяра дешаша доклада тӀа йоккха моттиг дӀалаьца хилар белгал а даь композитора аьлар: тхв. искусства деятелий дикагӀа къахьега лог дайт тӀеххьарча шерашка советски художественни творчествана карагӀдаьннарий, вай дукккхача къамий социалистически культура тоаяра парте халданза терко ярца, халданза йоакхо ярца кӀоаргга дуваадена долча карагӀдаьннарий иштта боккха мах баро.

КПСС XXIV съезде советски художественни творчества цхьайоача харцахьарча йилей адресагӀа критика еш вьча замечаней уйла а еш, аьлар дӀахо нов. Т. Н. Хренникова, искусства деятелаш, цу даькъе советски музыканташ а болаш, советски халкъа духовни хьашташ дикагӀча тайпара кхоачашде гӀийртаб.

Вай парте лоаттабеча ирача идеологически къовсаме, советски наха коммунистически кхетам луш беча балха тӀехь боккха лоархӀам болаш я вай музыкальни искусство. Идеологически къовсам музыкальни фронте а болаш ба. ХӀаьта укхаза социалистически реализма искусство дуьхал латт элитарни, абстрактни, йожаш латтача буржуазни общества искусствана.

ИйслагӀча пятилетке Армене къахьегамхоша даьха толамаш ма-дарра дийцачул тӀехьагӀа, Армене Компарте ЦК хьалхарча секретара **К. С. Демирчяна** дийцар республика боахами культурен дегӀайоалаяра кулгалдеча долаш дола кхоачамбоацараши уж дӀадахара наькъаши.

Дуккхача бахьанех, аьлар оратора, промышленни юртбоахамен производства дегӀайоалаяра темпаш цхьадолча доакъошка лаьгӀъяь хиннай, дизза кхоачашдеш хиннадац капитальни гӀирсаш хьалделга. КПСС ЦК-с шийн ханнахьа зе а зийна кхоачамбоацараштa цӀенхаштта тха теркам тӀабербабир, уж дӀадахара наькъаш хьахьеккхар. Партийни паччахьалкхени дисциплина чӀоагӀъяран шоашта дӀатӀабиллача балха участкай хьалашта бола ерригача кадрай бехктокхам лакхбарай хоадам болаш де дезараш даьл.

Нов. К. С. Демирчяна иштта дийцар, КПСС къаман политика дешаш марксистско-ленински хьехам цӀена хилийтар духьа цо лоаттабеча къовсамах. Вахаро хьахьокх, аьлар цо, ленинизма наькъа тӀара ваьннар закономерно кхачанза а ца вусаш оппортунизма ушалашка кхоач, цо империализма позицеш чӀоагӀъю. Из положени бакъъю, хӀанзарча империализма эгара гӀордаьннача реакционни низашца цхьан лагере нийсбеннача маоистий политико.

ХӀанзарча хана лоархӀамегӀа дарех документ хинна дӀаэттай парте XXIV съездо чӀоагӀъяь хинна машара Программа. Из кхоачашъяро кхы а чӀоагӀагӀа чӀоагӀдир Коммунистически партеи Советски паччахьалкхени дунен халкъашта юкъерча аренера сий, белгалдир КПСС Оренбургски обкома хьалхарча секретара нов. **А. В. Коваленкос.**

Областа болхлой классо, колхозни ахархоша, интеллигенце, дӀахо дувц оратора, чӀоагӀа гӀадбаха болаш тӀаийцар парте XXV съезда оттаяь КПСС ЦК проект. Из лерхӀ цар социалистически экономика дегӀайоалаяра, советски халкъа вахара хьал дӀахо тоадара йола йоккха программа.

ДӀахо делегата дийцар ийслагӀча пятилеткагӀа керда предприятеш хьалъеш а болх беш яраштa шерра реконструкци еш а кхоачашдаьча балхех. Цо белгалдаьккхар, халкъа боахам дегӀабоалабара доккха гӀо дир цу гӀулакхо. Областа промышленносто ханал хьалха кхоачашйир ийслагӀча пятилетка план, продукци арахецилга цу юкъагӀа 58 процент лакхделар.

Трибуна тӀа а Литвай Компарте ЦК хьалхара секретарь нов. **П. П. Гришкявичус.** Бокъонца коллективни хьалхле а лелаеш, аьлар цо, вай парте ерригача звеньяй хӀара дийнахьарча вахарен балхен норма хинна дӀаэтта кадрашкара доагӀар ленински хьисапе принципиально хьадехари, уж дика хилар ловш царех тешаш хилари вӀашагӀтохар хилар ерригa советски общество дегӀайоалаяра эгара дикагӀча тайпара влияни еш хӀама ца.

Парте аграрни политика нийсен яхаргйолаши хилар тешшаме хьахьеккхад. Къаьгга гуш да из Литовски ССР-е а. ДӀадаха пхи шу климатически хьалашка диллача хала дар, бакъда цу хьалашка а юрта боахама валови продукци яккхара боарам юкъера лаьрхӀача шера хьалха дӀаяхача пятилетке хинначул 22,5 процент лакхбеннаб. Литва сихха дегӀабоагӀаш болча хьайбай боахама республика хинна дӀаэттай.

Парте Днепропетровски обкома хьалхарча секретара нов. **А. Ф. Ватченкос** аьлар:

Областа къахьегамхошта берригача советски наха а санна дӀадаха пхи шу тӀатеӀӀа творчески къахьегаш йола ха хиннай. Ӏилман - технически ларда тӀа толаме дегӀаихай металлурги, энергетика, хими, машиностроени, транспорт, кхийола отраслеш. Къаьстта дукха я болата керда маркаш, турбай тайпаш, проката экономически профилаш. Дуккхача изделешта, цу даькъе тракторашта, электровозашта, свеклаш чуэцача комбайнашта, бурувдеттача станокашта а луш паччахьалкхен дикала Знак еннай.

Цунца цхьана, дӀахо дувц оратора, областа коммунисташа дицдалийтац долаш дола кхоачамбоацараш. ДӀаяхача пятилеткагӀа планаши декхараши кхоачаш ца деш йиса къахьегама коллективаш а йолаш я, бизза пайда ийцабац производство дегӀайоалаяра чурча кхоачамех.

ТӀема байракхашкахьа а хьежаш зала чу йоал СССР Герзашцарча Низий делегаци. Делегаташен хьаьшашен чӀоагӀа дӀаьхдаь тӀоараш а тохаш тӀаэц сий дола Даьхе лораераш. Салтийн матросийн, сержантийн эпсарийн, инаралийн адмиралийн, Советски Эскарен Флотен берригача бӀухой цӀерагӀа парте XXV съезд даькъала йийцар стратегически гӀулакхашта болча ракетни бӀун дивизе командира инарал - майора **С. Г. Кочемасова.** Советски Армен ТӀема-Форда Флотен бӀухой цӀерагӀа Коммунистически партена дош делар цо Советски Герзашцара Низаш дӀахо йодача хана а коммунизма сийлахь - доккхача гӀулакха этта, советски халкъа машаре къахьегам тешаме лорабеш латташ хургхиларах. Даьхен сийдола доазонаш лорадеча моллагӀа приказ кхоачашдаь чакхдаккха кийча хиларах.

КПСС Новосибирски обкома хьалхарча секретара нов. **Ф. С. Горячева** боахам дегӀабоалабарах а дийца, хоам бир, областа къахьегамхоша промышленни продукци маьхал яккхара йола пхе шера задани ханал хьалха кхоачашъяьй, аьнна. Оратора дийцар, иттлагӀча пятилеткагӀа промышленни производство шеръеши эргаяьккха тоаеши, продукце дикал тоаеши де дезача балхех.

Юрта боахам дегӀабоалабарах дувцача сана, обкома секретара предложени йоалаяр Барабински аренашкара лаьтташ карадерзадара йола торонаш тахка еза, аьнна.

Са вахара никъ, аьлар Кустанайски областа «Харьковский» яхача совхоза трактористка нов. **К. Б. Доненбаевас,** из къахьегаш болча дуккхача советски кхалнаьха никъ ба. КъайлагӀа а доацаш дӀаргда аз: сона, мугӀаерча кхалсагазашкана Советски Ӏаьдало денначох боарам боацаш ираз долаш я со. Са даь-да: цун да наьха лаьтташка доаханга баьхкаб. Шоаш мел яьккхача хана цига къахьийгад цар, бакъда кортмукъача къахьегамо дог гӀоз ца доаккхаш дӀабаьннаб.

Хьалха вӀалла теша лургволаш а хиннадий со, низагӀа бежага воаллаваьчуп вийнйоӀ, кердаяьхача аренашка яна бола трактор лелеш хургвя. Ӏаьдала лакхехьарча органа — СССР Лакхехьарча Совета депутаталла хоржаргья, Социалистически Къахьегама Турпала цӀи сона лургья, аьлча. Из хила йиш йолаш хиннад хьамсарча парте кӀаьд ца луш хӀара советски сага йоакхо еш хилар бахьан долаш.

КПСС Башкирски обкома хьалхарча секретара нов. **М. З. Шакирова** аьлар:

Вай парте ЦК политика йизза мога а ю оаха. Пекина хӀанзарча кулгалхой балхах КПСС ЦК Отчетни доклада тӀа аьнначоа раьза а да тхо. Маоси цун группой дечул доккхагӀа совгӀат дац империализманей реакценеи. Китай социализмагара дӀагаьна йоаккхаш боахк маоисташ. Маос а цун группа а леладеча гӀулакхаша эгара реакционнегӀа долча низий компанегӀа дӀатехаб уж. Бакъда вай тешаш да китайски коммунисташта, дерригача китайски халкъа маоизм дӀаюстара а кхесса марксизман - ленинизман ларда тӀа Советски Союзацарча кхыча социалистически мехкашцарча доттагӀлени цхьана леладеча гӀулакхийн наькъ тӀа боллара дола низаш лохалургхиларах.

Оратора дӀахо теркам тӀабахийтар республика экономика дегӀайоалаяра перспективашта, дийцар Башкире йолаш йолча ерригача торонехи кхоачамехи кхы а дикагӀа пайда эцара деш дараш.

Съезд даькъала йийцар, делегаташен хьаьшашен безаме тӀаийцача французски коммунистически парте ЦК Политбюро члена, секретара нов. **Г. Плиссонье,** Инде Коммунистически парте Къаман Совета Председатела нов. **Ш. А. Данге,** Испане Коммунистически парте председатела **Д. Ибаррури,** Конголезски къахьегама парте ЦК Специальни революционни штаба члена нов. **Ж.-П. Чистер-Чикайя.**

* * *

Цул тӀехьагӀа делегатама массава раьза а волаш харжар нов. Л. И. Брежнева докладах — КПСС Центральни Комитета Отчетахи чурчен арахьарчен политика даькъерча парте аргӀанарча декхарахи XXV съезда резолюци кийчъяра йола комисси. Комисси хержай, новкъост Л. И. Брежнев председатель а волаш 110 саг чувоагӀаш.

1 марта КПСС XXV съезд дӀахо болх беш хургья.

(ТАСС).

27 ФЕВРАЛЬ, САЙРИЙНАРА ЗАСЕДАНИ

Москве дӀахо болх беш я мехка партийни организашекера пхи эзар гаргга делегатой 96 паччахьалкхенашкарча бӀаьсовгӀа йолча коммунистически, болхлой, къаман-демократически, социалистически партей викалашен дакъа лоацаш йола КПСС XXV съезд.

ЧӀоагӀа теркам тӀабохийташ ювц делегаташа КПСС Центральни Комитета Отчети КПСС Центральни ревизионни комитета доклади.

КПСС XXV съезд дерригдунен - исторически лоархӀам бола гӀулакх а хинна дӀаэттай. Кремле хӀанз долаш дар вай мехка а доазол арахьа а дӀахозаши могадеши да. Новкъоста Л. И. Брежнева доклада положенеши выводаши массава раьза а волаш делегаташа хьаллоацаш я. Шоаш къамаьлаш деш чӀоагӀа могаю цар йоккхий планаш, могаю машара Программа лерргӀа кхоачашъеш йола парте арахьара политика.

Съездо дег тӀара тӀаэц хьаьшаша ду къамаьлаш. Доазол арахьарча партей викалаша белгалбоах КПСС балха Ӏалаьмата боккха лоархӀам. Цар белгалду хьалхагӀа оттаяь планаш кхоачаш а еш Советски Союзо коммунизма материально-технически база хьалъяра даькъе боккха гӀа баьккха хилар.

Боарам боацаш ираз долаш я со ленински парте XXV съезда делегаталла харжжал са сийдаь хиларах, аьлар 27 феврале сайрийнарча заседане къамаьл даьча Ставропольски края Сотниковски юкъерча школа учебни даькъа заведующе нов. **О. К. Гуцевас.** Вайх хӀаранена цӀаккха йицлургйоацаш дег чу ессар кӀоаргга чулоацам бола новкъоста Леонид Ильич Брежнева доклад, партен халкъон хӀама хьакхоллаш беш бола Ӏалаьмата боккха болх ше ма-барра хьахьокхаш йола доклад.

Сай хьалхара урок хьеха школе ера со 1941 шера, са дешархой дайи ноанойи фронте тӀом беш болча хана. 30 шу совгӀа ха я советски нах машара сиглен кӀал баха. Вай берашта ха а хац тӀом яхар фу я. Коммунистически парте, цун Центральни Комитето чӀоагӀа кхоачашъю машара Программа. Хьехархой цӀерагӀа, берригача бераш кхедеш мел барий цӀерагӀа дег тӀара доккха баркал аьлар делегата новкъоста Леонид Ильич Брежнева машар бахьан цо боккха болх барах.

КПСС Горьковски обкома хьалхарча секретара нов. **Ю. Н. Христорадова** аьлар, КПСС XXV съезда хӀара заседане, цун балха хӀара дено къаьгга хьахьокх партен халкъеи йохаргйоаца барт-цхьоагӀо, сийлахь - воккхача Ленина васкеташта, пролетарски интернационализма байракха уж мутӀахьа хилар.

ЧӀоагӀа теркам тӀабахийтар делегата боахам дегӀабоалабара дешашта. Цо хоам бир, дӀаяхача пятилеткагӀа областа промышленносто планал совгӀа 700 миллион совгӀа сома продукци маьхал яьккхай, 90 процент совгӀа тӀакхийтта продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах яьккхай. Кхо бӀаь совгӀа тайпа наделеш дикала Знак йолаш арахец.

Горьковски партийни организаце беррига низ тӀаберзабаьб производство дегӀайоалаяра эффективнегӀа болча наькъа — болх беш йолча предприятешта реконструкци модернизаци яра.

Оратора дийцар грузовой автомобилаш дӀахо дуккхагӀа арахецарца ювзаешнача проблемех. Масала, цо дийцар Заволжски моторни завода реконструкци е езаш хиларах.

КПСС XXIV съезд хинначул тӀехьагӀа дӀадаха шераш партен мехкен историе чухь къаьстта моттиг дӀалоацаш да, аьлар В. И. Ленина цӀерагӀча Магнитогорски металлургически комбината директора нов. **Д. П. Галкина.** Уж белгалдоалаш да советски обществa вахара дерригача доакъошка даьхача дикка доккхача толамашца. Уж да парте лоархӀам дӀахо дегӀабена, дуккхача нахацара цун бувзамаш чӀоагӀденна, халкъа боахама партийни кулгалделга эргадоахаш тоадаь шераш.

Делегата ма-дарра дийцар Ӏаьржа металлурги дегӀаярах дикка доккха хувцамаш хиннача цу даькъах. Областа металлургаш, хоам бир цо, боккха тоам а хулаш съездага дӀахайта йиш йолаш ба, пятилетка шерашка хьалхагӀе проектни мощностел тӀехъяьннача болх беча агрегаташка 5 миллион тонн дукхагӀа болат лоаладелга, 2,2 миллион тонн чоин ахмиллион тонн гаргга болата турбаши дукхагӀа арахецилга. ЛаьрхӀа а лаьрхӀа ховш да комисол мощность йола завод хьалъярга кӀезигатӀа дале а цхьа миллион сом паччахьалкхен ахча дӀагӀоргхилар.

Центральни Комитета Отчето къаьгга хьахьокх дӀадахача пхе шера мел боккха гӀа дӀахьалхашкахьа баьккхаб вай мехко, аьлар КПСС Приморски крайкома хьалхарча секретара нов. **В. П. Ломакина.**

Берригача мехкаца цхьана бетталу советски Приморье къахьегама пха. Тха край, дӀахо дувц делегата, тахан — социалистически экономика йоккхагӀа ярех цхьа регион я. Дальни Востока промышленни юртбоахамен производства кхоалагӀа дола дакъа цунга кхоач. Эггара хьалха кхоачашде деза лоархӀаме декхараш дувцача хана нов. В. П. Ломакина белгалдаьхар гӀишлошъяра материально - технически базен чкъаьрий промышленности чӀоагӀъяри дӀахо дегӀайоалаяри. Кердача пятилеткагӀа, аьлар цо, кхачаш чкъаьрийн продукци йоаккхилга 30 — 32 процент тӀакхетийта лерхӀ. Цу тайпарча лакхача темпаех болх бара ерригa чура торонаш оарцагӀъяха езаргья.

Съезд даькъала йийцар, делегаташен хьаьшашен безаме тӀаийцача Итальянски коммунистически парте Генеральни секретара нов. **Э. Берлингуэра,** Чиле Коммунистически парте ЦК Политически Комитетен Секретариатен члена нов. **А. Соррилья,** Къулбоахьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронта ЦК члена, РЮВ Временни революционни правительства кхыча мехкашцарча гӀулакхий Министра нов. Нгуен Тхи Бина.

28 ФЕВРАЛЬ, ӀУЙРИЙНАРА ЗАСЕДАНИ

28 феврале Ӏуйрийна 10 сахьат даьлча съездий Кремлевски Двореце болх дӀахо болабир КПСС XXV съездо.

Председателал леча КПСС ЦК Политбюро члена, Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара нов. **В. В. Щербицке** дош делар КПСС Татарски обкома хьалхарча секретара нов. **Ф. А. Табеевна.**

КПСС ЦК-с халданза терко а еш доккха новкъостал дар бахьан долаш республике хьаяьй йоккхий промышленни комплексаш. Татаре къахьегамхоша, аьлар делегата, толамца кхоачашъяьй промышленни продукци маьхала яккхара йола пхе шера плана заданеш. Дикка лакхденнад паччахьалкхенга хьайбай продукташ йоххилга.

Республика къахьегамхой эггара дикагӀа дарех къахьегама совгӀат да Набережные Челне Камски автомобильни комплекс — ийслагӀча пяти-

Торонашка хьежжа

Ӏалаьмате лоархӀаме гӀулакх да балха дикали производства эффективности лакхъяра цахалдаш къовсам лоаттабар.

Из гӀулакх дика кхетаду «Автоспецоборудование» завода коллективо.

Завода конструктораша оттаьча проектага хьежжа болхлоша шоай низаца вӀашагӀъеллай гидроцилиндраш еш йола поточни линии.

Цо торо хилийтар къахьегама овсарле 20 процент лакхъеш 300-негара 5000 совгӀа гидроцилиндр арахеца.

Поточни линел совгӀа завода вӀашагӀъелла я универсально-сборочни, станочни, сварочни приспособленеш йола участок а.

Иштта болх бе дӀайолаялийтай 40 тонн йола прессаш вӀашагӀъехка лини, производствана юкъейоалаяьй гидротехника штокаш кийчъю керда технологически процесс.

* * *

Февраль бетта 298 метр планал совгӀа буруь техад лаьттан челаш техача Карабулакски управленерча бурувдеттараша. Уж толамаш даха йиш хилар сменаша беча балха боатӀача тайпара тӀахьожам лоаттабол-ба аьнна управленерча бурувдеттараша юкъе доаладаьча дикача гӀулакхо, цар соцам баьб смена дӀа - юхи луча хана ма - могга кӀезигагӀа ха йоае аьнна. ХӀара сменас ше баьча балхах отчет лу шоай метта хьатӀайоагӀача сменана, цу гӀулакхо торо хилийтар зехьа ха ца йолеш дийнахьи - буси болх бе. Ала деза, съезд хьатӀакхоачача деношка араьнна почин шерра дӀаяржаш латт коллектива юкъе аьнна.

Е. ГРУДИНИН.

Дош кхоачашдаьд

Ӏана кийчо дика яь доахан чуоттадир «Самашкинский» совхоза кхоалагӀча отделене хьайбаш леладераша. Хаоттама хьалаш соакха аьттув боацаш хиннадале а доакъара кхоачам дика вӀаштӀехьбаккха тарделар цар. Хаинахье Ӏалашъяь дӀаоттайир 280 тонн дӀайийнача баьций йол, 2700 тонн силос, 310 тонн витаминни баьций хьоар, 185 тонн сенаж.

— Май бутт хьакхиллалца цунах кхоачам бе лерхӀаш яр тха расчеташ, — йоах отделене управляюще Довлетмерзаев Саид-Махьмада. — Цудухьа хьайбаш кхабара йоагӀаш йола рацион а оттаяь, дех распорядок чӀоагӀйир оаха. ХӀара болхлочоа шийна доаггӀаш дола гӀулакх дӀатӀадилар. Цу дерригнеша торо хулийт доахан гӀей ца долийташ, цар продуктивность лох ца йолийташ хьалхашка латта декхараш кхоачашде.

Укх шера, кердача пятилетка хьалхарча шера, юкъера лаьрхӀача цхьан Ӏаттагара 2050 килограмм шура яккха лаьрхӀад оаха. Из хул планагӀа йоагӀачул 130 килограмм дукхагӀа. ХӀаьта КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте а этта хьайбаш леладераше дош деннадар съезд хьаеллача денга кхачалца укх шера чотах фуражни Ӏаттагара 180 килограмм шура яккха аьнна. Из дош толамца кхоачашдаьд коллективо: юкъера лаьрхӀача цу хана цхьан Ӏаттагара яьккха шура 205 килограмм хилар. Цхьаболча доаркаша кхы а дукхагӀа яьккхар шура. Иштта М. Уцневас — 374 килограмм, З. Умаровас — 338 килограмм, К. Керимовас — 298 килограмм яьккхай.

Кхы а чӀоагӀагӀа къахьегама хьинар лакхленна, парте XXV съездо дувцача Ӏалаьмата боккхача лоархӀамеча дешаша дегаш айдаь болх беш я ферма коллектив укх деношка. Кастқаста керда газет дахьаш ферме воагӀа отделене управляющи С. М. Довлетмерзаев ше. Съезда материалаш хьайбаш леладераштa дӀаешаш латтар а из ва (сурта тӀа).

И. ПЛИЕВА сурт.

КАГИРХОЙ ГӀУЛАКХАШ

Ермоловски хьун кӀамашеча комбината коллективе къахьегаш ва 65 комсомолец. царна юкъе а толамагӀйола ворхӀ комсомолец коммунистий мугӀарашка дӀаийцав. Берригача комсомольцашта хьаьнала къахьийга ца Ӏеш, кагирхошта юкъе дукха кхетама болх а бу. Комбината коллективо доаха къахьегама толамаш тоадара тӀехьа тӀагӀертта къовсам а лоаттабеш; шоай балха говзал лакхъяра а дукха къахьег цар. Цхьабараша заочно вузашка деш, вожаш сайрийнарча школе дешаш ба. 70 саг ва хьун боахама институташка, техникумашка дешаш. Царна юкъе дукха ба шоай новкъосташта хьокхам телаш къахьегаш бараш. Иштачарех ва электрик Аздамиров Ӏаьла, станочница Дадаева Марина, инженер-экономист Баландина Надежда, бригадир Алдамов Рашид, оператор Исраилова Зарга, иштта кхы дуккха бараш а.

Комбината пхелагӀа шерра социалистически яхь йоаржаяьй араяхаш продукция дикагӀа хилийтара, производства экономически эффективность лакхъяра. Цу даькъе дика кхаьннай болхлой, цига хьинаре даькъа лоацаш ба комсомольцаши кагирхойи. Цар цӀераш йоахаш хана хьалхарчарца дӀи йоалих Умажева Зайнапа, комбината комсомола комитета члена Баландина Надеждай, комсомолка Тимаева Зеета, кхыбарий. Цу предприята дикагӀйола агитатор лоаркӀаш я Надежда. Комсомольцатен кагирхоштен юкъе дукха кхетама болх бу цо. ЛадугӀарий безам чӀоагӀа гӀабодаш кулло еш йола беседаш. Болхлоша делкъийга салоӀача хана вай мехкара а доазол арахьарча мехкашкара а хоамаш довзийташ хул Надя. Иштта йола из КПСС члена кандидаталла дӀаийцай. Иштта йола Надежда айсархоша хержар 16-ча областной комсомольски конференце делегаталла.

Укх деношка хӀана шийн духъа лолча салхатех баккхошта КПСС XXV съезда материалаш Ӏомаеш я Баландина Надежда.

[illegible]

Доазол дехьара

МАШАРА ТІЕХЬАРЧА КЪОВСАМА БОККХА НИЗ

КПСС XXIV съезд хиначул тІехьагІа дІаяха ха дунен халкъашта юкъерча арене хиннача дукхача лоархІамеча событех йизза яр. Цхьабакъда цу юкъа мел хинна хІамаш хьавІашкатехача, цар корта хилар кхохкам чІоагІагІа кІаьдбарен тай-тайпара общественни строяш йолча пачхьалкхенаша цхьана леладу гІулакхаш дегІадоаладарен даькъе карагІдайнна дог ураоттадеш дола хІамаш. Шеко йоацаш, Іалаьмате боккхача лоархІаме хилар Европерча кхерамзлени цхьана гІулакхаш леладарен дешашта хетаяь Совещани.

Кхохкам кІаьдбара гІулакха даьха толамаш тешшаме чІоагІ а даь дІаоттадарах тийша да гІулакх. Уж лаьгІлургдоаца гІулакх дари цу даькъе дІахо дІакьалхашкахьа ахари духьа материальни чулоацамца кхы тІа а дІаьхий данза даргдац кхохкам кІаьдбара гІулакх. Цу хана деррига машар безача низий лоархІамегІара декхар а хиле дІаотт Іоадеш латта герз соцадар духьа, герзаш дІадахар, тІема кхерам дІабаккхар духьа лоаттабу къовсам.

Вахара лоархІамера из гІулакх чакхдакккхар духьа лоаттабаь къовсам Советски Союзен социалистически содружества кхыча мехкийи арахьарча политически гІулакхий керттерча лостамех цаІ хила а хиннаб; хІанз а ба. Цу тайпара никъ хьаллоац дукккхача пачхьалкхенаша, къаьстта а дегІаухача мехкаша.

Цхьабакъда империалистически пачхьалкхенна хІанз а тоъал да герз Іоадар ловш машар, герз дІадаккхар дезача маьршача халкъашта дагалаттараш кхоачашдара шоаш еш йола духьале ца социйташ, аьнар отташ дола низаш. Цу хьалашка вахара хиланза даргдоацаш хІама да машара тІехьарчар фронт шерьелтеи цар чакхдоаха дог цІена гІулакхаш ма-могга хьаллоацилгеи.

ХІанз, тхона хетачох, — белгалдаьккхад КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева «Машара дошо медаль» шийна дІалуча хана нах вІашагІкхийттача метте ше къамаьл деш, — боарам боацаш боккхача лоархІаме хила тарлуш ба кхохкам кІаьдбара гІулакха баьина толам пачхьалкхенашта юкъера массе тайпара машаре бувзамаш дегІакхувларен хІаьта иштта — къаьстта лоархІаме а долаш, — дунен керда тІом хилара кхерам тІа а тувсаш Іоадеш латта герза соцадара тІадерзадаь хаьдда гІулакхаш чакхдакхарен даькъе чІоагІбара а бакъбаь дІаоттабара а тІехьара дерригача дунен общественноста болам».

Машара тІехьарча хІанзарча юкъарча демократически боламе боккхача лоархІаме я тайп-тайпара политически лостам болаш йола машар беза общественность кхотаяра процессе дококха дакъа лаьца Дерригдунен Машара Совет. 25 шу совгІа ха хьалхагІа Стокгольме исторически кхайкарал дир Машара Совето ядерни тІема кхерама духьала са ца кходеш къовсам лоаттабара халкъаш тІа а хьехаш. ХІаьта, нагахьа санна дІадахача шерашка сихдаь хьадеш латтача ядерни герзашта доазув оттадара, бактериологически герз дехкара тІаерзаь дуккха лоархІаме соглашенеш елга, тІема кхерам юхатохара тІадерзадаь кхыдола гІулакхаш чакхдоахилга вІаштІехьдаьннадале, цу гІулакха кІезига хІама карагІдаьннадац уж гІулакхаш шеррача дунен общественносто хьаллоацилга Іалащде хайнача Дерригдунен Машара Совета.

1975 шера июне Стокгольме хиннача шин сессе керда кхайкарал дир Дерригдунен Машара Совета Президиумо ерригача парламенташкеи правительствашкеи, политически партешка а профсоюзашка а, общественни боламашкеи организацешкеи, дунен дерригача халкъашка. Кхайкарало дунен общественность тІахьех кхохкам кІаьдбара гІулакх дІахо доаржадар духьа, Іоадеш латта герз соцадар духьа, герзаш дІадахар духьа эффективни къовсам болабара.

«Машар безача низашта — йоах керда Стокгольмски кхайкарал тІа, — шоай гІулакхаш кхотаденна чакх а доахаш, могаргда хІанз а тІехьа чІоагІен нийсхо йолен машар оттабарга бодача наькъа тІа латта духьаленаш дІаяха, кхы цІаккха хург а йоацаш агрессии, Іазапи эксплуатации, моцал а къел а адамий вахарера дІайккха».

Герз Іоадар — кхохкам кІаьдбара гІулакх юхаластаргдоацаш хилийтара новкъарле еш дола керттердар. ХІанз а тІехьа ядерни тІемаца дуне хІалакдара кхерам боалл цунах. Иштта хала бала а хиле мугІареча халкъах долча дуккхача адамий кач дода герз Іоадар.

ХІанз дунен тІа хІара шера тІема гІулакхашка дІаухийт 250 миллиард совгІа доллар. ХІаьта из хул дерригаш а хІана дац аьнна долча дегІаухача мехкий пхьан шера къаман продуктага бода мах миссел.

ХІаьта цу цхьан ханна, 1973 шера Алжире хиннача, блокех дІа ца кхийттача мехкий пачхьалкхенаштеи правительствоаштеи керте латтарий IV конференце документаш тІа белгал ма-даккхара, дегІаухача пачхьалкхенашка вахача 2 миллиарди 600 миллиони сагах І миллиард кер биззалца даа хІама доацаш е меца ва, 900 миллион тарггача сага хІара денна тІайоагІа доход 30 американски центал кІезигагІа я, хІаьта 800 миллион — йоазув - дешар ца ховш ба.

Империалистий арсеналашка сихдаь герзаш хьадар, герз Іоадар, соахка июнь бетта тІанийцача кхайкарал тІа белгал ма-даккхара, агрессе, колониализман расизман, милитаризма а фашизма а низашта мара гІойле йолаш дац.

Сихдаь хьадеш латта герзаш соцадаро герз доацача машарга, массане а цІендаь а герз дІадоакккхаргдолча машарга бода никъ хьабелларгба адамаенна.

Соахка ноябра бутт бовш Ленинграде хиннача машара тІехьарча къамий боламий викалий Дерригдунен конференце дакъа лаьцараша, керда Стокгольмски кхайкарал шоаш дизза хьаллоацаш къоабалдеш хилар белгал а даьккха, хьакхайкадир, сихдаь хьадеш латта герзаш соцадарай герз дІадаккхарай тІехьа массе метте шерра кампани дІайолае лаьрхІа шоаш хилар. Керда кхайкарал хьаллоацаш массе метте кулгаш яздайтилга хьакхайкадаьд. Сихдаь хьадеш латта герзаш соцадарен герз дІадаккхарен хьакъехьа дІадехараш хьаллацара массе метте митингаш конференцеш, демонстрацеш а маршаш а елга вІаштІехьдаккха, массови информаце средствоаех шерра пайда эца, листовкаши плакаташи арахеца, машар безача общественноста лоархІамегІарча викалех латта делегацеш правительствоаштеи парламенташтеи тІаяхийта, хІаьта иштта де йиш йолаш дола кхы тайпа гІулакхаш де а лаьрхІад.

«Машар хила йиш йолаш ба. Вай кара да деррига дунен тІа машар Іалашбелга»,— йоах Стокгольмски кхайкарал тІа. Машар Іалашбарга бода никъ — герз дІадаккхарга гІолла бода.

Святослав КОЗЛОВ,
АПН политически обозреватель.

АНГЛИ. ЮАР Ангола гІулакхашта юкъе чІертара духьарна протеста пикет Лондоне ЮАР посольства цІеношта юххе.
ЮПИ—ТАСС телесурт.

КЕРДА АВИАНИКЪ

Магадански авиатораша Магаданаи Владивостокаи юкъе керда авиалини хьайийлай. Цу трассах эгара хьалха лайнерацa яхарех я ИЛ-18 шоллагІа йола пилот Тамара Ивановна Овчаренко.

Пхи шу хьалха ера Тамара Овчаренко Къилбаседе. Укхаза ИЛ-14, АН-24 яха самолеташ лийхкай цо, хІаьта ши шу да из ИЛ-18 яха лайнер леккаш йола.

Областной партийни конференце КПСС XXV съезда делегаталла хержай из.

СУРТА ТІА: шоллагІа пилот — Т. Овчаренко — ше болх беш йолча моттиге.

С. Белявой сурт.
ТАСС фотохроника.

«Бовзаш хилалаш»

Иштта цІи йолаш яр В. И. Ленина цІерагІча культура Двореце чаккхьаьина сайре.

Бовзаш хилалаш шоашта лоалаха баха сийдола нах, дагахкхабалаш тахан вай хоза дахар духьа вахар дІаденнараш — иштта яр сайрен керттера тема.

Цига гулбеннараштa бовзийтар вай городе баха башхадика нах — запаса майор Н. Ш. Шабанянц,тІема госпитала начальник Я. М. Фрахтман, танкисташ — В. П. Гончаренко, Я. Ф. Новиков, С. М. Жуков. Сайре иштта дакъа лоацаш хилар «Прагера Грозне кхачалца» яхача книжка автор А. И. Иванов, Тийркагара Эльбе кхачалца» яха книжка автор, запаса полковник М. А. Висантов.

Къаьстта безаме тІайийцар гулбеннараша Болгаре эгара хьалха хиннача антифашистски восстане доакъашхо, Сийлахьбоккхача Дай-мехка тІема ветеран И. Л. Конов. 1923 шера, 17 шу даьннача хана, дакъа лаьцар цо революционни бо ламе.

Гулбеннараша тІема ветеран Конов Иван Ликович ваь 70 шу дизарца дег тІара даькъала вийцар, болгарски новкъостaша эзаь тускараши вай художника М. Полонкоева даь портрети делар цуна.

Сайре йистейоалаш тІема ветеранаш даькъала бувца баьхкабар № 1 йолча школа-интерната пионераш. «Массе хана хилба малх» яха илли пионерашен зале бІагІарашен а овлаш чаккхьалар сайре.

* * *

ДІахо йодача хана а «Бовзаш хилалаш» яха шин тайпара цІи йола сайренаш дІа яхьар традици а хинна дІаоттарга. ТІехь тІайоагІача хана керда вІашагІкхетараш а хургда тха, керда нах а бовзаргба. ХІанз тха эгара хьалхара вІашагІкхетар хургда КПСС XXV-ча съезда делегаташца.

В. И. Ленина цІерагІарча культура Дворецa политмассови сектора заведующи.

Назрановски районера культура хоамаш

Назрановски района культура ЦІагІа вІашагІа елла болх беш я КПСС XXV-ча съезда хетаяь агитпоезд. Республикански агитпоездаца райпромкомбината болхлой болча хиннаб агитта болхлой болча хиннаб агитпоезда доакъашхой. Цига райпромкомбината болхлошта цар йийшар «9-ча пятилетке республикана карагІдаьннар» яха лекци. Вай мехкахоех граждански Сийлахь - боккхача Даймехкен тІемий турпалех дийцар автоклуба заведующе Т. Х. Мальсагова.

ВІашагІкхетар чакхдоалаш гулбеннараштa хьеккар художественни самодеятельноста концерт.

Агитпоезд иштта, Яндаре а Буроча а хилар.

Бедоева Роза заведующи йолча ТІой-Юртарча библиотека болхлой каст - каста хул фермашкара, кхашкара болхлой болча дагахьара журналаш, беседаш, лекцеш йийца бахе. Дукха ха йоацаш уж хилар «Октябра 40 шу» яхача совхоза шурий-товарни ферма болхлой болча. «Х-ча пятилетке хьайбаш лeладерашта хьалхашка латта керттера декхараш» — иштта яр библиотекараша йийшача лекце тема.

С. АЛИХАНОВ.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ХАЙЧА САКЪЕРДАМЕ ДА

ЗАМАЙ БУВЗАМ

(ЖІайрахьен исторе керда оагІош)

ЛаьрххІа яха массагІа археологически экспедици хиннай ЖІайрахьарча ширача лаьттан тІа! Вай края исторе массагІа оагІув язъяй цига гулъяьча материалех! НохчГІалгІайчен из беркате миІинг Іомаяра цу дуккхача шерашка Іилмахоша шоай де йиш йолаш мел дола хІама даьл аьнна хетар. А. Даь даьннадац. ХІара шера, кІай чоп тувсаш доагІача хозача Армхен цу чІоже хІара массаза вах, керда хІамаш корадоагІа, керда уйлаш дег чу йосс...

Іилман гІулакхаш лаьрхІа лацар эгара тІехьагІа со укхаза нийсвалар. Духхьал, Грознера хотта бола Іа кІорддаь «вала воаллар», университетерча гІулакхех цхьан юкъа мукъаваьнна ха яр. хІаьта цул совгІа кхы а студенташта - кружковцашта хьалхашка декхарийла а вар: ЖІайрахьа бугаргба аьнна дош деннадар аз царна, хьалхагІе а из моттиг чІоагІа могаяь безам тІабахийтабар аз цар, хІаьта цу хан дениз со кхы садаккхеи садлеи вуташ бацар уж дехар деш: «ГІо вай, ахка даларга ца а хьежаш?». Иштта хьалдахадар тхо.

Цу массехк дийнахьа тхоаш совцаргдолча моттигана меттел хержар оаха хозача илла Лаьжге. Дуккха ха хьалхагІа денз археологашта чІоагІа езаенна я из. Юрта гонахьара моттигаш массе тайпара ширача замалахьара памятникаш дукха долаш я. хІаьта цига баха нах хьаша-да чІоагІа дукха везаш. Іилмахошта массаза а гІадбаха новкъостал деш ба. Дуккха ха хьалхагІа денз краеведенеца чІоагІа хьашт долаш ва цигарча школа директор Точиев Мувсаи цуи лешархойи. Цулухьа дар сел безаме а тха керда вІашагІкхетар.

Йоккха йоаначa школа цхьан классе дІатардедар тхо массаза а санна. Тхоай пийшк а лотаяь, сихха хІама а кхаьлла, йоккха йоаца тоабаш яь дехьа а денна вІовнаш. къубаш, малхара кашмаш долчахьа дахар тхо. Боал боллаш мара юхадахканзар цхьабакъда, цецдаьннадар, селлара сиха, мишта дахар а ца ховш, из ди дІадахарах. Іан бийса — лоаца бийса. Кхо хетар сатассарга хьежаш йоаю ха. Вешта хайра хІама бІарга-м баьдеча гІолла а гург мичад. Долче, дергдараш дувцаш дІайохийтаргья-кх из сайре. Иштта из соцадаь тхо даггІача хана, кхайка воагІаш санна, тхо долча хьачуваьлар цхьа хьаша, тхона ше дахьар совгІат долаш санна бе йовллаш цхьа хІама а йолаш. Ше ена ширача замалахьара топпара сурилгтхога хьахьувкхар Лаьжгерча зІамигача саго — Котиев Махьмада.

— Армхегахьарча шувна йисте дІаэтта латтар со, — яхаш дувц цо, дикка дог айденна а волаш, — со дІахьежача, лаьттагІара хьакъедаш я-кх хьона цхьа йоккхи чхари укх сурилга кити. ХІана-м, аьнна дет сона, гакаа тІа даьра кхьаваап со...

ТІаккха дІахо дувца волалу Точиев Мувса. — «Велда хьатІавера сона, бІарташ дар доагаш... Хьаоахкаргйий вай? А. ях за, из-м, воше, иштта деш дац. Укх деношка укхаза бахка безаш археологаш ба. Царна дІагойтаргья вай, тІаккха шоаш оахкаргья хьона, нагахьа санна шоашта эше. ХІаьта вай — новкъостал дергда...».

Юха а са хиларга сатувсаш бар студенташ, сога хаьттача, царех цхьабараша цу бийсана вІалла наб яьяле а я тамаш. ХІаьта Іуйрийна, низткъа сабелгало гучаййккхача хана, Іоа кІалгІолла тата делла додача хозача Армхе берда йисте латтар тхо. Белггала, ганз я аь яр Махьмада кораяьр! Вешта — ахчах йизза йола кхабилг санна йоацаш, кхыча тайпара-м яр из. Къоначa лоамарочун сийрда бІарг бахьан долаш тхога йиш хилар вайна хьалхагІа довзанза хинна, юххьанца денз алхха гІалгІай даьшкара хьадоагІаш дола Х — XII бІаьшерашкара маьлхара кашмаш довза. Сарале, тхо чуІеча классе латтача истола тІа уллар аьшка диг, кулала лелаю геза хІамаш (гІоараш, гизгаш, чІуг), шуша бурилгаш, цІитох, топпара кхабилгаш.

Повзаш хьежар цу хІамашка бІарчача дийнахьа уж хьаоахкаш тхоца хинна Точиев Мувса. ХІаьта тІах аьнна вола Махьмад, гобаьккха курра дІа-хьа а хьежаш, лоаллахарча классашка гулбеннача шин ханначарна юкъе опытни экскурсовод санна къамаьл деш вар. Цулухьа хозахеташ ладийтІар оаха дешашка: «Ганзаш сенна хьехаю укх юкъе? Из-м вайна довза лезаш дола вай даьй истори ма-дий! Хьажал шо хьаьшаша дувцачунга: цу тайпара маьлхара кашмаш ерригача лоаман ГІалгІайчене цхьа-шиъ мара дац... ТІаккха ер исторически лоархІам болаш хилаций».

...ХІаьта шоллагІча дийнахьа малх хьалбаьлар тхона Ольга тІа гІолла цхьаннена тІехьа шоллагІвар а волаш бІаьхкача мугІарагІа тхо долхача ханна. Ширача дын архитектура башха-дикача памятника Итаз-Ерды яхача элгаца тІакхача гІерташ долхар тхо. Эггара хьалха гучарна къаьстта гІадваха гойтар аз дІаихача бІаьшерений петар тІаьнина из элгац. Каст-каста сайна а дагадох сона 1969 шерара ахка, хьалхагІа наха йовзанза хинна из Іилмо гучаяьккха ха.

Листача къоначa хьуна юкъе, масса доагІача, ша санна шийлача Ольга тІа малхбоалехьарча оагІорахьа Армхих хьакхетача хин аьтта берда йисте ягІа Итаз-Ерды. Юртара хьайнстача цхьа километр хугле, кхы дуккхагІа хургьяц цигга кхаччалца. Нах бахаш моттигаш я ераш, туристий группаш а ух укхаза цхьаннена тІехьа шоллагІьяр йолаш, тха коллегаш а хиннаб иттазза, ткъоазза... Цхьабакъда, иллеца оалар нийса да: «Лехачоа массаза а корадоагІаргда». Массайолча белгалоиашка хьежача, ГІалгІайчен укх миІинге а хила езаш яр. МаьтЛоама юххье тІа е лоамашта юккъе гІолла Іоуллача Эса чІожагІа а Шуан яхача хица а ягІараш санна йола дуккха элгацаш. Цхьабакъда мел оаха лийхача, хаттараш деш боккхийча нахага мел дукха бала беча — хІама худаш дацар. ТІаккха юххера а аьттув баьлар. Саглача, догІа делхача дийнахьа, балхаш чакхдаьннача кхы де хІама а доацаш нагере сагота хьувзачеи хана баьлар из. Цу хана ведда со волча хьачуйиккхар Тангиев Ахьмад — массаза а тхона гІо-новкъостал деш вола боккъал башха зІамига саг. ТІера плащ Іоккессар цо гонахьа багІараштa цицхаш а тохаш, тІаккха, сов сихвенна деша дуваш санна дувца волавелар:

«Я! Гаьна йоацаш я элгаць Евкурий воккхача саго дийцар... Хац, яц — яхаш, лийнна, лийнна, юххера а хьааьлар. Мичай а хьахьеккхар! Гаьна доацаш дахча да цун цига кийчдаь латташ»...

Уралийлхар соцара кагий нах: укх сахьате, делхача догІана кІалгІолла байдда баха а кийча болаш. Кхы массава а вошавайтанза варгвоацаш хІама-м дац из ?! Тхоай «разведчик »— хургвола археолог Мамаев Хьамид кийчвир оаха цига вахийта. Цхьа сахьати ах сахьати даьнна хургда аьнна хетача хаица вена юхакхаьчар Ахьмади Хьамиди. Бошабаь, кІаьдбенна, хІаьта а раьза хинна. Элгац йолаш я, тхоай бІаргашта бІаргаяйра. Цхьабакъда дехьавала моттиг кийчъе езаргья: сов сиха да цига хий...

Цул тІехьагІа Итаз-Ерды массе оагІорахьара Іомаеш хилар тхо. Оаха йистар, сурташ даьхар элгаца. Цхьа шу даьнначул тІехьагІа хьааьхкар из. Керда гучабаьнна Нохч - ГІалгІайчен культурни гІирсех цаІ а хинна дІаэттар Итаз-Ерды. Цу хана уж Іомадеш вар аспирант М. Б. Мужухоев, цунга дІаелар оаха Итаз-Ердера гулъяь ерригa материалаш. Цу хана денз дукха шераш дІа ма-дахадий. ХІаьта а укхаза хьалкхаьчача сатем бовцаш хул са дог. Цу тІа а, хІанз соцара новкъостий а ба са «баге вІашка ца юллаш»: «Кердача элгаца чура дагадоацаш керда хІама корайой а хьанна хов?». Моттийта ях аз: вІалла теша а тешац со цу хабарех. хІаьта со сай дагахьа цу «дагадоацачунга» чІоагІа догдоахаш ва, хІана аьлча тха Іилман чухь хІамаш дукхагІа теркалдеш, уйла еш хилча, дукхагІа духтІавоал царна.

ДІакхаьчар тхо элгац йолча. Тиша эзани оагІора а яьина латт. ГІирса цхьан оагІорахьара тхов чукхийттаб. Мабакъахьа хургдар кхы дІахо из талхийтаргйоаца. тІехьа тІайоагІача хана памятник юхаметта оттаде йиш хургйола балхаш хІанзе а доре. ХІаьта эзане дІачуваьлча шийла я, тІох деттача сомача а лакхача а пенашта юкъе шин тайпара екаш санна хет оазаш. Саьигга цхьан хана-зсмалахьа сагІийна доадаьча саьрчийи истарийи муІий бІарчча гув латт...

Сахьат совгІа ха яьккхар оаха массе метте гІолла хьежаш лелаш. ТІаккха цІаьхха дагадехар сона: Итаз-Ерды хьалъяь, литературана юкъеяха ха нийса ца хила тарлу.

Цу тайпара элгацаш массаза а яхар мо, вай замалахьарча XIV — XV бІаьшерашкара лоархІаш хиннай, хІана аьлча лоаман ГІалгІайчене ТкъобІаь-Ерды, Алби-Ерды, кхыдола кераста дын киназаш хьалдаьчул тІехьагІа мара хьалъе йиш йолаш хиннаяц аьнна хеташ я уж. Цу тайпара киназаш хьалха XII — XIII бІаьшеренашкара гІулакх лоархІаш хиннал. ХІаьта хІанз гучадаьннад, кераста дын киназаш тоъал дукха ха хьалхагІа хьалдаь хилар, хІаьта царна тара лесташ хьалдаь язычески гІирсаш а (царех я Итаз-Ерды), кхы дукха уйлае ца езаш, ховш да XIV — XV бІаьшеренел гаьнна хьалхагІа хьалдаь хиннилга.

ХІаьта цигача цхьаькха хаттар дир Бараниченко Наташаси Чахкиев Жабраьилеи — вайнаьха гІирсаш дара говзалах кхетара эгара чІоагІагІа ловраша: «Ер санна тамашийна моттиг сенна хержай элгац хьалъяра? Цхьаннахьара а гуш мичай ер, хІаьта укхазара дІахьежача е ОльгатІе а, е Аьрзи а, е кхыйола вІовнаш ягІа юрташ а яц бІаргагуш?

ОльгатІе эггара тІехьагІа хьалъяь юрт йоландаь, хІаьта Аьрзи — кхы тайпа (шин доалахьара), Итаз-Ердена тара йоаца элгацаш ягІа XV — XVIII бІаьшеренашкарча вІовний юрт йоландаь дий-хьогІ из? ТІаккха Аьрзел а къаьнагІа хул-кх из тІехьарьяр? Нагахьа санна из ишта дале, моллагІча цхьан, кхы а ширагІча ханарча юртаца ювзаенна хила ма-езий из. Ужжа моргаш укхаза йолаш я! Аьрзе баьхача наха дувцаш хьахезачох, шоай юрт иллача моттиге баха хьабаьхкаб уж юстарча а лакхагІча а моттиге уллача Кербит поселкера. Цхьабакъда Итаз-Ердера бІаргаган Кербит а! ТІаккха миштa хул из?

Цигача, турмалаш бІарге лаьца а ца лоацаш а хьалхьежар тхо Итаз-Ердена хьалхашка, Кербиган Аьрзенеи нийсса тІа хьалъэтта латтача лакхача гувнагахьа. Цхьан хана цу метте лаьттай Кералта— Кербиге, Аьрзе, ОлгатІа баха хайша нах хьабаьннача поселка вІовнаш. Кералтера хьахьежача тІаьрьюкъе уллаш санна бІаргагу тха элгац. ХІаьта из юрт ше — ЖІайрахьа эггара хьалха яхкаьча юртех цаІ. ХІаьта оаха Лаьжге хьааьхкача цу тайпарча малхарча кашмаша бокъонца бовзийт цу ханашкара лоаман нах.

ТІаккха юкъарчал доацаш Кералтаца ювзаенна хила мегаш я-кх Итаз-Ерды? ТІаккха цуи истори шозза хІана далац аьнна дІагаьна а даьле, эзар шера дІагарга гІорт...

ХІанз а дукха ха яьккхар оаха элгацера дІадаха дог ца доагІаш. Тхона хьатІабаьхкар гонахьарча хьунагІара дахча гулдеш баьхка ОлгатІара нах. МассагІа хаттар дир царга студенташа. МассагІа дийцал, хезад укхаза дІаяхача замах дола хІамаш! Лоамарой архитектура памятникаша чулаьца истори халкъа дагахьарча творчества чулаьнача историна вІашагІъийна да. Цулухьа чІоаттІа дикахетар хул ширача замалахьара из истори вай танарча наха бе-башха ца хеташ ца хиларах.

ХІанз дахача хана массехк ди мара даккханзар оаха Армхена йисте. Лаьжгерча малхарча кашмели Итаз-Ерды элгацали совгІа, оаха Іомайир Морч. Фалхан, Кошни, Аьрзи... яхача юрташта йистера вІовнаши малхара кашмаши. ХІаьта гучадаьннача тхо гІаддигар. хІана аьлча цІаькха а оахош тхоай дегаш тешадир оаха замай шоайла бувзам хиларах. ХІана аьлча ширача замалахьара хІамаш Іомаеш долча оаха шаьра кхетадора юхелиса памятникаш довзар тІехьа тІайоагІача хана эшаргдолга. Дерригача адамаша юкъа къахьийгачеи сийлахьчен исторе цхьа дакъа шоаш лоархІаш бола нах бахаргболча хана.

ХІаьта ЖІайрахьара тхоаш дІадолхаш, тхоай доттагІий Іадиха оахош ювцаш, чІоагІа дог тийша дар тхо, тхоаш укхаза массехказа кхы а юхадоагІаргдолгах. Цулухьа — «ЦІаькха вай вІашагІа кхетталца марша Іайла хьо, ширача замалахьара Армхи!

В. ВИНОГРАДОВ,
профессор, исторически Іилмай доктор.

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 март.
I программа

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Іуйранара гимнастика. 9.30 — Мультфильмай программа. 10.00—«КПСС 25-ча съезде». 11.00 — «Гушдар—тамашийна хІама»» яха передача. 14.45 — Документальни фильм. 15.35 — «Советски иллей концерт». 16.05 — «Шолохова творчестве коммуниста сурт-сибат. 16.45 — «Волошинка» яхача ансамбла выступлени. 17.15 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта». 18.00 — «КПСС XXV съезда дневник». 18.30—Москвах дола иллеш а стихаш а». 18.45—Телевизионни документальни фильм. 19.45 — «Фантази» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. «КССС XXV съезде». 22.00 — «Жизари, маьхкарий!». Информационни программа. «КПСС XXV съезде». 22.45 — Хоккеях йола СССР чемпионат. Динамо (Москва) — Спартак (2-гІа, 3-гІа периодаш) В. И. Ленина цІерагІча Центральни стадиона спорта Дворецера передача.

II программа

18.30 — «Нохч - ГІалгІайче гІолла». Информационни программа (эрсий, гІалгІай, меттала). 18.50 — Документальни фильм. 19.00 — «Съездерча вахте» (гІалгІай меттала). 19.10—«Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала). 19.25 — Мультфильм. 19.35 — Социалистически яхье хьалха латтараштa хетадаь концерт» (нохчий меттала). 20.05 — «Советски Союзе гІолла», Кинопрограмма.

3 март.
I программа

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Іуйранара гимнастика. 9.30 — «Говзи кулгаш». 10.00 —«КПСС XXV съезде». 11.00 —«Фантази» яха телевизионни художественни фильм. 14.45 — «Хьа къахьегим, хьа лакхале» — кинопрограмма. 15.30 — Телевизионни фильмай программа. 16.35 — «Іилма —тахан». 17.05 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла». Информационни программа (эрсий, нохчий, меттала). 17.25 — Киножурнал. 17.35 — «Керттера йоакхо» (гІалгІай меттала). 17.45 — Документальни фильм. 18.00 — «КПСС XXV съезда дневник». 18.30 —С. Михалков. «Даьхен ди». 18.45 — «КПСС XXV съезда делегаташца вІашагІкхетар». 19.00 — Хьалхалаттачуи сийле. «Грозненски вагонни депо коммунисташ болча». 19.30 — «Мерген» яха телефильм. 19.40 — «Юрта боахама къахьегамхоша — города». 19.55— «Ангола фронт» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. «КПСС XXV съезде». 22.00 — Футболах йола Европейски чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Сент-Этьен» (Франци) Симферополера передача. Перерывах — спортлото тираж. Иистеьача — кердадараш.

II программа

17.05 — «Юртара эренаш». 17.45 — «24 сахьат». Информационни выпуск. 18.00 — Телефильм. 18.30 — Хоамаш, реклама. 18.35 — Документальни фильма кинозал. 19.00 — «Катирхошта йола музыкальни сайренаш. 19.55 — «Шоана, бераш». 20.05 — «Эрий арара зиза» яха телефильм.

4 март.
I программа

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Іуйранара гимнастика. 9.30 — «Буратинай выставка». 10.00 — «КПСС XXV съезде». 11.00 — «Къоначар адресаш». 14.45 В. Маяковский «Дийнавар дийнабарашца санна». 15.30 — «Даьхе лорияр СССР хІара гражданина сийдола декхар да». 16.00 — «Москва а москвичаш а». 16.20 — Шахматни школа. «КІай ладьи». 17.10 — «Улицашкара сердало» яха телевизионни документальни фильм. 18.00 — «КПСС 25-ча съезда дневник». 18.30 — «Нохч - ГІалгІайче гІолла». Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 18.50 — «Съезда сийна йола вахта». «Нефтегазпромавтоматика» СКПБ опытни завода коллективе. 19.00— — КПСС 25 съезда делегаташта дола концерт. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци. Перерывах «Са Даьхе» яха документальни фильм. 21.45 — «Ха». Информационни программа. «КПСС XXV съезде». 22.00 — «Хьалха маьлхара» ... 22.30 — ...

II программа

18.30 — «Хьара сурта тІа —малх ба» 19.00 — «КІай лаьтташ» яха документальни фильм. 19.15 — «Социалистически декхараш. Мишта кхоачашду уж?» (гІалгІай меттала). 19.25 — «ИтталагІча пятилеткера библиотека болхлой декхараш». Грозненски горисполкома культотдела заведующе П. А. Симкина къамаьл. 19.35 — «Знание» яха Іилман - популярни программа.

5 март.
I программа

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Іуйранара гимнастика. 9.30 — «Самукъане хоровод». 10.00 — «КПСС XXV съезде». 11.00 — Концерт. 11.30 — «КПСС XXV съезде». 14.45 — «Советски поэтий стихаш». 14.55 — «Планета кагирхой». 15.40 — Берашта. «Тимури цуи команда» яха художественни фильм. 17.00 — «ДІахьалха, кІаьнкаш». 18.00 — «КПСС XXV съезда дневник». 18.30 — «Самукъане поткаш». 18.45 — «КПСС XXV съезда делегаташца вІашагІкхетар». 19.15 — Художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. «КПСС XXV съезде». 22.00 —Когсалозаш хахкара дунен чемпионат. Шоай лоІамах йола программа. Швецера передача.

II программа

18.30 — «Нохч - ГІалгІайче гІолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.50 — Документальни фильм. 19.00 —«Телевизионни сийлен доска». 19.20 — Киножурнал. 19.30 — «Керттера дар — дика». «Трансмаш» завод (нохчий меттала). 19.35 — «Шоана, бераш». 20.05 — «Хоамаш, реклама». 20.10 — Станични совета депутат М. Т. Ефимова. 20.20 — Киносюжет. 20.25 — «КПСС XXV съезда материалаш ювцаш». КПСС Урус - Мартановски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе А. В. Муллаева къамаьл (нохчий меттала). 20.35 — «Дунен пхи километр» яха телефильм.

6 март.
I программа

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Іуйранара гимнастика. 9.30 — «Москвай дошо седкъа» яха берий художественни коллективай концерт. 10.00 — Информационни программа. 11.00 — Концерт. 11.15 — «Когсоалозаш хахкара дунен чемпионат», МаІанах, Шоай лоІамера программа. Швецера передача. 12.15 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа. 13.15 — «Содружество» яха тележурнал. Передача дІахьу политически обозревателa А. Каверзнев. 13.45 — «УнахцІено», 14.15 — «Хьайбай дунен тІа». 15.15 — Мультфильмай программа. 15.45 — «Сайра дика хийла». Дунен халкъашта юкъарча кхалнаьха денна хетаяь музыкальни программа. 16.45 — Документальни фильм. 16.55 — Дунен халкъашта юкъерча кхалнаха Денна хетаяь торжественни заседани пачхьалкхен академически. Доккхача театра спектакли. Перерывах — документальни фильмаш. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Когсоалозаш хахкара йола дунен чемпионат. Спортивни халхараш. Швецера передача. 23.15 — Яйгача атлетиках йола сборни командай матч. СССР— США. Ленинградера передача.

II программа

12.20 — «Советски Союзе гІолла». Кинопрограмма. 13.20 — Устатлар» яха телефильм. 13.50 — «Сона оперетта еза» яха фильм-концерт. 15.45 — «Заманца цхьана» яха документальни фильм. 16.35 — ДІалокх эрсий халкъа Пачхьалкхен Н. Осипова цІерагІча оркестро.

РАДИО

2 март.

6.30 —«Юртара вахар». Наьсархоша дош кхачашду. 7.20 —Республикански газетий обзор. 8.25— Хоамаш. 8.35 — «Моттигерча историй патриотически ашараш». 16.00 — «Тха уйлаш, дагардар. гІулакхаш хьоца да, парти». 16.15 — «Тха почта» (нохчий меттала). 16.30 — «Дай-мехках дола иллеш. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 18.40 — «Къона замано» яха передача (гІалгІай меттала).

3 март.

7.20 Республикански газетий обзор. 8.25 —Хоамаш. 8.35 «Съездах йола уйлаш». Писателa Х. Осмиева къамаьл (гІалгІай меттала). 8.50 — У. Бексултанова «Советий Іаьдала тІехьа» яха симфони. 16.00 — «Дег тІара кийчабаьеш». КПСС XXV съезда материалех къахьегамхой отклики. 16.15 — «Партийни съезда документаш довзийташ» (нохчий меттала). 16.30 — Ашараш. 16.45 — «Къамаьл ду социалистически яхье хьалхалаттараша (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 18.40 — «Дог ураоттаду парте планаш».

4 март.

6.30 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.00 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Иллей концерт (гІалгІай меттала). 8.45 — «Коммунисташа хьалхле лелаю» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.00 — «Къона тІехье» (нохчий меттала.) 16.15 — Ашараш. 16.30 «Цхьан делале» — беседа (гІалгІай меттала). 16.45 — С. Сайханов. «Нравственни кхетам баларо унахцІено чІоагІъю» яха беседа.

5 март

6.30 —«Юртара вахар». Парте съезда материалаш Іомаеш. 6.40 — Ашараш. 6.45 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25— «Парти — тха руленой» — концерт композици (нохчий меттала). 8.50 — «НТИ—76» (эрсий меттала). 16.00 — «Бераш нраз долаш хилийтар духьа къовсам лоаттабе беза». Исторически Іилмай кандидата Э. Исаева беседа (нохчий меттала). 16.15 — «Коммунист а ха а». 16.35 — Ашараш. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка кІезиг - дукха лоа а делхаш, малхбоалехьара секунде 5 метрга кхоачаш чІоагІа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гІолла 2 градус шелалгара 3 градус йІовхалга кхоачаш Грозне 0 градус гаргга хилеи тарлу. Кхоана кхаьла а йолаш, юкъ - юкъе екха а екхаш, цхьаццайолча моттигашка тІаьда лоа а делхаш, малхбузехьара секунде 7 — 12 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсанна 5 — 10 градус шелал йолаш, дийнахьа 1 градус шелалгара 4 градус йІовхалга кхоачаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отдела — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30, корректорске — 2-69-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Маяковского, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий». Заказ № 1662.